Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײנט 8 זײטען

NAJER FOLKSBLAT

פרײז 15 גראשען

נײער פאלקסבלאט

№ 93	Łódź, Czwartek, 23 kwietnia 1931 r.	נײנטער יאהרגאנג	לאדז, דאנערשטאג, ז׳ איר תרצ״א	№ 93

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די אפאזיציע בעראט זיך

וועגען דער טאקטיק אויף דער הײנטיגער סײם־זיצונג

ווארשא, 22. (טעלעפאניש פון אונזער קא־רעספאנדענט) ווי בעקאנט קומט פאר א זיצונג פון סײם, אויף וועלכער ס׳וועט בעטראכט ווערען דער פארשלאג וועגען דער פראנצױזישער הלוואה צו קױפען די באהן־ליניע שלעזיען—גדיניע.

וועגען דעם, ווי אזוי די אפאזיציע וועט האנדלען בעת דער סעסיע געהען ארום פערשי־דענע קלאנגען. אײנער פון זײ איז, אז די אפא־זיציע וועט איגנאנצען באיקאטירען די סעסיע און נישט קומען צו די זיצונגען, דאס איז אבער נישט פעסטגעשטעלט.

די זיצונג פון סענאט, וועלכע האט געזאלט פארקומען שבת איז אפגעלעגט אויף מאנטאג. די סעסיע וועט אלזא לענגער דויערען. מ׳זעהט דערין א סימן, אז שבת אדער זונטאג זאלען פארקומען וויכטיגע געשעהענישען אין הינזיכט פון דער קא־בינעט־רעקאנסטרוקציע אדער דימיסיע פון דער רעגירונג.

הײנט איז פארגעקומען א בעראטונג פון פארשטעהער פון דער גאנצער אפאזיציע וועגען דער טאקטיק אויף דער סעסיע פון די ענדעקעס איז געוועזען דער פראפ. ריבארסקי, פון פ.פ.ס. דעפ. ניעדזשאלקאווסקי און פון די פויערים־גרופען דעפ. דאמבסקי.

מ׳זעהט פאר, אז די זיצונג פון סײם וועט זײן א שטורמישע, די אפאזיציע וועט נישט נאר אטאקירען די הלוואה, נאר אויך דעם דעקרעט פון מלוכה־פרעזידענט, וועלכער איז לויט זײער מײנונג נישט געוועזען קאנסטיטוציאנעל.

אין אוועגד איז פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען מלוכה־פרעזידענט און פרעמיער סלאוועק. וואס דארט איז ארומגערעדט געווארען איז נישט בעקאנט.

פולק. מיזעס אויס אויבער־ראבינער

ווארשא, 22 (טעלעפאניש) דער אויבער־ראבינער פולקאווניק מיזעס איז אפגערופען געווא־רען פון זײן אמט אלס מיליטערישער אויבער־רא־בינער און איבערגעשיקט געווארען אלס ראבינער פון ד. א. ק. בריסק. אלס אויבער־ראבינער אין מיליטער ווערט בעשטימט דער בריסקער ראבינער ד״ר חיים פרענקעל.

ווי מען שמועסט וועט פולק. מיזעס בעטען מען זאל איהם איבערפיהרען אויף עמעריטור.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז די לאנג־עקזיסטירענדע פירמע

מ. גערטנער

פראנציסקאנער 14 (רוג שװ. יאקובא)

פיהרט אויס אלע צורט ארבײט פון

מצבות

זאמד־שטײנער, מארמאר און גראניט־שטײנער ביז 30 פראצ. ביליגער ווי איבעראל.

אנ׳אויסצוג פון ענצעלנע פרײזען מאך איך בעקאנט

10/4	מיט א גאנצע מויער	60 זל.
11/4	" "	65 "
12/4	" "	75 "
12/4	" "	90 "
14/4	" "	150 "

די ארבײט ווערט פינקטליך און רעיעל אויסגעפירט.

נאך קורצע און שווערע לײדען איז מיטוואך, דעם 22 טען אפריל געשטארבען אין עלטער פון 74 יאהר אין בערעזא־קארטוסקא און דארט צו קבורה געבראכט געווארן אונזער טײערע ליבע מוטער, שוויגער־מוטער, גרויסמוטער, שוועסטער און שוועגערין

ב. ע.

שײנדיל רחל געלאסען

(פון דערהײם זשעפניק)

וועגען וואס עס טײלט מיט די אין טיפען טרויער

פערבליבענע פאמיליע.

2447

Panu **A. Gelassenowi**

z powodu zgonu JEGO

MATKI B. P.

składają wyrazy szczerego współczucia

Kazimierscy.

2445 .

מיר דריקען אויס אונזער טיפען מיטגעפיהל און בײלײד אונזער חשוב׳ן סטארשי

ה׳ אברהם געלאסען,

צוליב׳ן טויט פון זײן אומפערגעסליכער מוטער

שײנדיל רחל נ״ע

אין די ארבײט פאר׳ן יודישען האנדווערקער זאל ער זײן טרײסט געפונען.

די פערוואלטונג פון שנײדער־צעך

פאר דער שטאט לאדז
אין לאדז, פיעטריקאווער 20.

ס׳ווערט געזוכט צו קויפען

א ראה־מאשין

צו טריקאטאזשע.

צו ערקונדיגען זיך בײ אלבערשטײן. נאװא־מיעסקא 29 פון 1 – 3 נאכמ. מעקלערס געוואונשען

דאנקזאגונג.

איך דאנק זעהר דעם ה׳ דר. כירורג־ארמאפעד י. לובימש פאר זײן מיה צוזאמענצושטעלען מײ צובראכענע האנד אהן אפעראציע, אין דער צײט ווען אנדערע דאקטוירים האבען געהײסען אפערירען. איך דאנק אויך זעהר דעם ה׳ אנדזשעיעווסקי מאסאושיסט פון שפיטאל אויפ׳ן נאמען פון פרעזי־דענט מאשטשיצקי, וועלכער האט א דאנק זײנע פע־היגקײטען מיר געברענגט די האנד אין בעוועגונג.

ברוך ווייל, לאדז, קילינסקיעגא 42.

מאשין־לעכער

ווערן אנגענומען אויסצונײען בײ ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

צו אלע קאפעלוש־מאכער־מײסטער און מאדיסטקעס!

מיר מעלדען אייך, אז אין דער נאהענטסטער צײט קומט פאר די

אפיציעלע ערעפנונג

פון קאפעלוש־מאכער־צעך

אין לאדז

מיר פאדערן אייך אויף צו ווערען מיטגלידער אין צעך!

איינשרײבען קען מען זיך יעדען טאג פון האלב 9 ביז 10 אוועגד אין לאקאל פון צענטר. האנדוו.־פערבאנד פאלודניאווא 4, בײ ה׳ א. לאסקער

די גרינדער

פון קאפעלוש־מאכער־צעך אין לאדז

איבערצוגעבען

1 שטוב מיט א קיך געאײגנעט אויף א ווערק־שטעל. — צו ערפאהרען פיעטריקאווער 33 אין 2־טען הויף, פארטער.

Dr. Med. A. S. Tenenbaum

אינערליכע קראנקהײטען

האט זיך איבערגעטראגען

אויף פיעטריקאווער 109

טעלעפאן 220-25

נעהמט אן פון 6 ביז 7½ נאכמיטאג.

זאל „הזמיר" אל. קאשטשושקי 21

קומענדיגען שבת, דעם 25 אפריל, 8.30 אין אוועגד וועט די בעקאנטע יודישע שריפטשטעלערין

רחל פײגענבערג

האלטען א רעפעראט א. ד. ט.:

„די וועלט וויל מיר זאלען זײן יודען"

טעזען: 1) די אלטע און נײע אסימילאציע, 2) פאר־וואס האבען אלע פעלקער איצט ליב פרומע יודען? 3) די פרײנד פון יודענטום, 4) די יודישע יוגענד, 5) דאס יודישע פראבלעם אין סאוויעט־רוסלאנד, 6) א ביסעל אמת וועגען ארץ־ישראל.

בילעטען פון 50 גר. ביז 2 זל. שוין צו בעקומען אין אדמיניסטרא־ציע פון „נײעס פאלקסבלאט" און אין טאג פון דער פארלעזונג בײ דער קאסע פון „הזמיר".

פערמשפּט געוואָרען צום טויט

אין דער דיסעלדאָרפער מערדער פּעטער קירטען

דיסעלדאָרף, 22. (טו) דער לעצטער טאָג פון קירטען־פּראָצעס האָט אַרויסגערופען אַ גע־וואַלדיגע פעראינטערעסירונג. דער געריכטס־זאַל איז פול געפּאַקט. באַלד אין אָנהויב האָט בעקומען דאָס וואָרט

דער פּראָקוראָר

ד״ר יאַנסען, ער האָט אָנגעוויזען אויפ׳ן גרויסען אומפאַנג פון פּראָצעס און אויף דער גרויסער אויפ־רעגונג וואָס האָט געהערשט אין דיסעלדאָרף צוליב קירטענס מעשים. צוליב דעם קירטען־פּסיכאָז זע־נען געווען 12 טויזענד איינצעל־שפּורען, די פּאָליציי האָט געהאַט אַ שווערע אַרבייט וואָס טרעפט זעל־טען ביי קרימינעלע פערברעכענס.

דער פּראָקוראָר האָט ווייטער אָנגעוויזען, אַז אויך די פריהערדיגע פון קירטענען שטעהען איצט

אונטערן צייכען פון סאַדיזם

דער אָנגעקלאָגטער האָט זיך אין זיין סאַדיזם טע־אָרעטיש פערפולקאָמט און דאַן פּראַקטיש איהם אויסגענוצט. דער פאַל פון דער ערמאָרדונג פון כריסטינע קליין בעווייזט, אַז קירטען איז איינגאַנצען בעת מעשה נישט געווען אויפגערעגט, נאָר האָט אַלץ געטון מיט דער רוהיגסטער איבערלעגענהייט, דאָסזעלבע איז אויך געווען ביי זיינע אַלע אַנדערע מעשים. דער פּראָקוראָר האָט דאַן איבערגעצעהלט קירטענס פערברעכען און אויפגעוויזען, אַז נאָר זייט אָקטאָבער 1928 האָט ער אויסגעפיהרט 8 מאָרדען און 26 פרובען צו מאָרדען אָדער אָנפאַלען.

דער פּראָקוראָר האָט געפאָדערט פאַר׳ן אָנגעקלאָגטען אין 9 פאַלען צו

טויט שטראָף

אין די איבעריגע פאַלען צו שווערער טיורמע. אַ־וועקצונעהמען די רעכט און שטעלען אונטער פּאָ־ליציי־אויפזיכט.

דער אויבער־פּראָקוראָר האָט פערענדיגט זיין 2־שעהדיגע רעדע מיט דער פעסטשטעלונג, אַז ביי די לעצטע פערברעכענס איז יעדע טאַט אַ מאָרד!

דער פּראָקוראָר האָט אויך זיך אָפּגעשטעלט אויף דער סאַדיסטישער ענטוויקלונג פון קירטענען און אויב קירטען איז פעראַנטוואָרטליך פאַר זיינע מעשים. דער פּראָקוראָר האָט אויפגעוויזען, אַז ער האָט סאַדיזם נישט בעקומען בירושה, נאָר האָט זיך דאָס שפּעטער אויסגעלערענט, ער איז געווען אַזוי פערדאָרבען אַז ער האָט געהאַט אַ פערקעהר מיט אַ פרוי וועלכע איז געווען 3 מאָל אַזוי אַלט ווי ער, קירטען איז געווען

אַ נישט־געזעטיגער סאַדיסט

פאַר איהם איז געווען גלייכגילטיג ווען זיינע קרבנות זענען געשטאָרבען אין די גרעסטע פּיינען, ער האָט געשטרעבט צו ווערען קעניג פון די סעקסועלע פער־ברעכער.

דער אויבער־פּראָקוראָר ד״ר אייך האָט געפאָ־דערט טויט־שטראָף פאַר דעם אָנגעקלאָגטען אין די פאַלען קליין, שיר, רויטער, אָהליגער, האַהן, האַמאַכער, לענצען, דעריער און אַלבערמאַן, דער אויבער־פּראָקוראָר האָט פערענדיגט זיין רעדע מיט די ווערטער: „אויב וועלכער ס׳איז לוסט־מערדער האָט פערדינט טויט־שטראָף איז דאָס פּעטער קיר־טען“.

בעת די רעדעס פון די פּראָקוראָרען איז דער אַנ־געקלאָגטער געווען איינגאַנצען רוהיג.

נאָך דער פּויזע האָט געהאַלטען אַ קורצע רעדע

דער אַדוואָקאַט

ד״ר וועהנער, וועלכער איז פון אַמט בעשטימט גע־וואָרען צו פערטיידיגען דעם אָנגעקלאָגטען. ער האָט געזאָגט, אַז אַלס פליכטס־פערטיידיגער האָט ער אַ זעהר שווערע און אונדאַנקבאַרע אויפגאַבע.

ווען דאָס געזעץ זעהט פאָר אַז אַפילו די שווערסטע פערברעכער זאָלען האָבען אַ פערטיידי־גער, געהט ער אַרויס פון דעם געדאַנק, אַז די גע־שוואוירענע מוזען, נישט קוקענדיג אויף דער עקעל־האַפטיגקייט פון די פערברעכענס, זיך צוריקשטעלען לטובת דעם אָביעקט ווען איינשטעלען זיך פאַר דעם בעשולדיגטען.

דער פערטיידיגער זאָגט ווייטער, אַז ער האָט געוויסע ספקות וועגען דעם פערברעכערס גייסטיגען צושטאַנד, ווען ר׳האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט פון מאָר־דען אומשולדיגע קינדער איז דאָס אַ בעווייז, אַז ער איז נישט נאָרמאַל. קירטען וועט אויף שטענדיג בליי־בען אַ פּסיכאָלאָגיש רעטעניש. ער בעט אַרויס־צוטראָגען אַ גערעכטען אורטייל.

דאַן האָט מען אויסגעהערט

דאָס לעצטע וואָרט פון אָנגעקלאָגטען

ער האָט געזאָגט: די מעשים, וועלכע איך בין בע־גאַנגען זענען לויט מיין איצטיגער איבערצייגונג אַזוי עקעלהאַפט, אַז איך וועל נישט מאַכען אַפילו קיין פּרוב מיך, אין וועלכען ס׳איז אופן צו פערטיי־דיגען. קירטען האָט דאַן אָנגעוויזען אַז ד״ר וואָלף פון שטוטגאַרט און אַ פרוי־דאָקטאָר האָבען בע־שמוצט זייערע הענד מיט אַ האַלבען טויזענד מאָר־דען. (ד״ר וואָלף ווערט בעשולדיגט אין אַדורכפיה־רען קינסטליכע אַבאָרטען — די רעד.) ער איז זיך מודה דערפאַר, ווייל אין לעבען פון שווערסטען פער־ברעכער קומט אַ מאָמענט ווען ער מוז צוזאַמענ־ברעכען, ער איז גרייט צו טראָגען אַלע פאָלגען פון זיינע מעשים.

נאָך אַ בעראַטונג פון אַ האַלבע שעה, האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַנ׳אורטייל, לויט וועלכען דער אָנגעקלאָגטער ווערט אין 9 פאַלען פון מאָרד פערמשפּט צו 9 מאָל טויט־שטראָף, אין 7 פאַלען פון מאָרד־פּרוב ווערט ער פערמשפּט צו פופצעהן יאָהר טורמע. ס׳ווערען איהם צוגענומען די בירגערליכע רעכט און ווערט געשטעלט אונטער פּאָ־ליציי־אויפזיכט און צו בעצאָהלען די געריכטס־קאָסטען.

די מאָטיווען פון אורטייל, אַז ס׳איז נישט פער־האַן קיין שום ספק אַז קירטען איז בעגאַנגען אַלע 9 מאָרדען, דאָס געריכט איז געקומען צו דער איי־בערצייגונג אַז דער מערדער האָט אין אַלע פאַלען געהאַנדעלט אין פולען בעוואוסטזיין ער האָט קיין שום גייסטיגען דעפעקט נישט.

קירטען האָט ערקלערט אַז ער וועט נישט אַפּעַ־לירען און נעהמט אָן דעם אורטייל.

ווילנא בעדראָהט פון אַ פערפלייצונג

דאָס וואַסער האָט זיך שוין אַריינגעריסען אין דער שטאָט

ווילנא, 22. (ספּ. טעל.) די פערפלייצונגס־סיטואַציע אין דער ווילנער וואָיעוואָדזטווע איז זעהר אַ דראָהענדע. אַ בעזונדער געפאַהר דראָהט דער שטאָט ווילנא אַליין. דאָס וואַסער אין דער וויליע הויבט זיך בסדר. די כוואַליעס לויפען מיט אַ שנעלקייט פון 10 קילאָמעטער אַ שעה, פיל גאַ־סען אין ווילנא זענען שוין פערפלייצט. דאָס וואַסער האָט מיטגעשלעפּט 3 לאַגערען מיט סחורות. אויפ׳ן אַנטאָקאָלער ברעג האָבען די כוואַליעס אונטערגע־וואַשען די פונדאַמענטען פון 2 הייזער, וועלכע דראָהען איינצופאַלען, די איינוואוינער האָבען אין מיטערנאַכט פערלאָזט די בעדראָהטע הייזער.

מיליטער, פּאָליציי, סאַפּיערען און דער רויטער קרייץ שטעהען גרייט אויפ׳ן פאַל, ווען די פערפלייצונג זאָל אָננעהמען אַ ברייטערען פערנעהם.

פון דער פּראָווינץ קומען אָן ידיעות, אַז פיל דערפער שטעהען אונטער׳ן וואַסער.

פּוילען האָט נאָך נישט געענטפערט

אויפ׳ן ענגלישען פאָרשלאָג וועגען רעדוצירען דעם צאָל

לאָנדאָן, 22. (טו) דייטשלאַנד, עסטרייך, אי־טאַליען, בעלגיען און די שווייץ האָבען שוין געענט־פערט אויף דער פראַגע פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען רעדוצירען דעם צאָל אויף געוויסע ענגלישע סחורות מיט 25 פּראָצענט. דייטשלאַנדס ענטפער איז נאָר אַ צייטווייליגער. פראַנקרייך און פּוילען האָבען נאָך נישט געענטפערט.

ענטדעקט אַ שפּיאָנאַזש־אַפערע

לטובת דייטשלאַנד אין פראַנקרייך

פּאַריז, 22 (ספּ. טעל.) די היינטיגע מאָר־גען־פּרעסע בעשטעטיגט אין גאַנצען פערנעהם די נעכטיגע ידיעות וועגען דער ענטדעקונג פון אַ דייטשער שפּיאָנאַזש־באַנדע אין עלזאַס.

די הויפּט־ראָל אין דער אַפערע האָט גע־שפּילט דער האָלץ־סוחר פּאול אולריק. זיין רעכטע האַנד איז געווען דער אָרעסטירטער אַרכיטעקט אונמריד. ביידע שפּיאָנען זענען עטליכע מאָל אַרויסגעפאָהרען מיט אויטאָס קיין שטוטגאַרט און האָבען בעקומען פאַר צושטעלען אינפאָרמאַציעס וועגען די פראַנצויזישע גרעניץ־פאָרטיפיקאַציעס 30 טויזענד פראַנק. אַחוץ די צוויי הויפּט־אָנפיה־רער זענען אַרעסטירט געוואָרען נאָך 6 פּערזאָן.

מוראדיגע טיפוס־עפּידעמיע

אין דער וואַרשעווער וואָיעוואָדזטווע

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש) די סאַניטאַרע מאַכט איז שטאַרק בעאונרוהיגט מיט די עפּידעמיעס וואָס פערשפּרייטען זיך זעהר שטאַרק אויף די דערפער אין וואַרשעווער וואָיעוואָדזטווע. בעזונ־דערס שאַרף פערשפּרייט זיך צווישען דער בע־פעלקערונג פון די דערפער די עפּידעמיע פון בויך־טיפוס.

ס׳זענען פערהאַן געגענדען וואו בעזונדערע דערפער זענען אַזוי שטאַרק בעהערשט פון טיפוס, אַז די מאַכט האָט פערווערט פון די דאָזיגע דערפער צו קומען אין די שטעט אַריין.

ח. נ. ביאַליק נישט געקומען קיין וואַרשא

וואַרשאַ, 22 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) ח. נ. ביאַליק, וועלכער האָט היינט געזאָלט קומען קיין וואַרשאַ, איז נישט געקומען. ער איז נאָך נישט אַרויסגעפאָהרען פון ווין. די סיבה דערפון איז נאָך נישט בעוואוסט.

דעפּ. קוויאַטקאָווסקי וויל רעדען וועגען בריסק

אָבער דער געריכטס־פּאָרזיצער דערלויבט נישט

וואָהעראַווא, 22 (טעלעפאָניש) אין פּראָ־צעס געגען גצוו. דעפּוטאַט קוויאַטקאָווסקי איז היינט אויסגעהערט געוואָרען דער בעשולדיגטער, אין זיינע ערקלערונגען האָט ער עטליכע מאָל גע־וואָלט בעריהרען דעם ענין בריסק, וואו דער אָנ־געקלאָגטער איז געזעסען, דער געריכטס־פּאָרזיצער האָט איהם אָבער דאָס נישט ערלויבט. היינט קומט פאָר דער ווייטערדיגער עדות־פערהער.

גענ. סעקרעטאַר פון דער פעלקער־ליגע אין בערלין

בערלין, 22. (טו) דער גענעראַל־סעקרעטאַר פון דער פעלקער־ליגע עריק דרומאָן איז נעכטען אָנ־געקומען נאָך זיין רייזע קיין לאָנדאָן, פּאַריז, רוים, קיין בערלין.

דייטשלאַנד און אַמעריקאַ

האָבען אָנערקענט די נייע שפּאַנישע רעגירונג

ווין, 22. (ספּ. טעל.) „נייע פרייע פּרעסע“ פערעפענטליכט איצט אַ געשפּרעך מיט׳ן נייעם שפּאַנישען אויסערן־מיניסטער וועלכער האָט געזאָגט אַז שפּאַניען וועט נישט פאָרקומען קיין שום ענדערונג אין דער אויסלענדישער פּאָליטיק, ווייל די ביז איצטיגע פּאָליטיק ענטשפּרעכט די פּרינציפּען פון דער רעפּובליק. מיר וועלען פון איצט אָן מעהר מיט־אַרבייטען אין דער פעלקער־ליגע.

אויף דער פראַגע, צי דער קעניג וועט [illegible] צו־ריק קומען קיין שפּאַניען האָט דער מיניסטער גע־ענטפערט, אַז די רעפּובליקאַנישע רעגירונג וועט אַלץ טון, כדי אין דעם צו שטערען.

אויף דער פראַגע פאַרוואָס די פּאָרטוגאַלישע רעגירונג פערהאַלט זיך בנוגע דער רעפּובליק אַזוי נישט גינסטיג, האָט דער מיניסטער געענטפערט, אַז דאָס איז אַ רעזולטאַט פון די פאַלשע ידיעות, אַז שפּאַניען האָט בדעה זיך צו פעראייניגען מיט פּאָר־טוגאַל.

שפּאַניען וועט זיין אַ פעדעראַטיווע מלוכה, די פּרעטענזיעס פון די קאַטאַלאָנער דורך אָנערקענען פאַר זיי זעלבסטשטענדיגקייט אין די ראַהמען פון אַנ׳איינהייטליכער שפּאַנישער מלוכה.

פּאַריז, 22. (ספּ. טעל.) דער שפּאַנישער קע־ניג האָט ערקלערט אין פּאַריז, אַז ער רעכענט נישט מעהר צוריקצוקומען קיין שפּאַניען ער פאָדערט אויף זיינע אָנהענגער אַז זיי זאָלען אַרבייטען פאַר׳ן לאַנד, ער וויל נישט אַז די מאָנאַרכיסטען זאָלען שאַ־פען קאָנספּיראַטיווע אָרגאַניזאַציעס.

מאַדריד, 23 (טו). דייטשלאַנד און אַמעריקאַ האָבען אָנערקענט די נייע שפּאַנישע רעגירונג.

אַראַבער וועלען נישט קומען קיין לאָנדאָן

צו אונטערהאַנדלען געמיינזאַם מיט דער יודישער אַגענץ

לאָנדאָן, 22 (יט״א טעלעגראַפיש) אין קאָלאָניאַל אַמט האָט מען מיטגעטיילט, דעם פאָר־שטעהער פון יט״א, אַז אויף דער קאָנפערענץ צווישען דער ענגלישער רעגירונג און דער יודי־שער אַגענץ וואָס הויבט זיך אָן היינט וועט אַרומ־גערעדט ווערען דער ווירטשאַפטס פּלאַן פאַר א״י אין צוזאַמענהאַנג מיט דער הלוואה פון 2 און אַ האַלב מיליאָן פונט.

ווייטער איז מיטגעטיילט געוואָרען, אַז סער משׂ גנסלאָר האָט שוין בעקומען די תשובה פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע, וועלכע זאָגט, אַז די אַראַבער וועלען נישט שיקען קיין דעלע־גאַציע קיין לאָנדאָן. זיי האַלטען, אַז די געשפּרע־כען קאָנען פאָרקומען אין ירושלים. אויף אַ ספּע־ציעלער זיצונג וועט אַרומגערעדט ווערען, אויף וואָסער אופן מ׳זאָל ענטפערען דער אַראַבישער עקזעקוטיווע.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע“, נאַרוטאָוויטשע 20
לייטונג: א. בעזמאַן.

לעצטע גאַסטשפּילען פון די אַרטיסטען
פראַניע ווינטער און שלמה קוטנער

פרייטאָג, דעם 24־טען ד. ח., 9.30 אָוונט, שבת, דעם 25־טען ד. ח., 9 אָוונט, זונטאָג, דעם 26 טען ד. ח., 9 אָוונט
גראַנדיעזע פּרעמיערע! צום 1. מאָל אין לאָדז! גראַנדיעזע פּרעמיערע!
20 נומערן געזאַנג / די בעסטע פּיעסע פון די אַמעריקאַנער טעאַטערן, אַ ים געזאַנג שיינע אָריגינעלע טענץ / קאָמישע סיטואַציעס

„די דאָרפישע ליבע“

אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון יוליוס אַדלער.
באַר־געזאַנגען / דועטען / קוואַרטעטען / ראָמאַנסען / אַנסאַמבלען / קופּלעטען
אָוונט־רעזשי: ק. גוטמאַן. עוואָלוציעס און רעזשי: ש. קוטנער. דיריגענט: ל. זעלמאַן

שבת דעם 25־טען ד.ח. 4 נאָכמיטאָג, מאָנטאָג, דעם 27־טען, 9 אָוונט
די לעצטע 2 מאָל — דער שטאַרק־אויסגענומענער שלאַגער
צו פּאָפּולערע פּרייזען פון 80 גר. ביז 2.50 זל.

די פּערסישע כלה
אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון כ. ברוידא

אין די פאָרשטעלונגען בעטייליגען זיך: פרויען: פ. ווינטער, ל. ראָזענבערג, ר. לובאַרטאָוו־סקאַ, נ. סיבירצעווא, ג. וויינשטאָק. מענער: ש. קוטנער, מיכל טרילינג, יעקב גרינשפּאַן, ד. האַמבורגער, נ. רייכענבערג, ש. בליאַכער, א. בלאַט, ק. גוטמאַן א. אַ.

לאָדז.
23 אפריל 1931

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז
23 אפריל 1931

25 יאָהר פון דער מעשה פאַוויאַק

פאַלק. יור־גאָזשעכאָווסקי דערצעהלט, ווי אַזוי ער האָט אַרויסגעגנב'עט די 10 צום טויט פערמשפטע אַרעסטאַנטען

אין דער נאַכט פון 23 אויפ'ן 24 אפריל ווערט 25 יאָהר זינט עס איז דורכגעפיהרט געוואָרען איינע פון די געוואגטסטע טאַטען אין דער געשיכטע פון דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג אין רוסלאַנד און פוילען. אין דער נאַכט זענען פון „פאַוויאַק" אין וואַרשאַ אַרויסגענאַרט געוואָרען 10 פאָליטישע אַרעסטאַנטען, וועלכע זענען געווען פער־משפט צום טויט. די אונגעהויער דרייסטע אונטער־נעהמונג איז דורכגעפיהרט געוואָרען דורך דעם איצטיגען פאַלק. יור־גאָזשעכאָווסקי, וועלכער דער־צעהלט איצט וועגען דער טאַט, וואָס האָט בשעתו אויפגערודערט די גאַנצע וועלט

גאָזשעכאָווסקי האָט געהאַט צו הילף 6 מאַן. די נויטיגע פאַפירען מיט די „אונטערשריפטען" פון אָבערפּאָליציימייסטער מייער האָט איהם צוגעשטעלט דער איצטיגער פוילישער געזאַנדטער אין מאָסקווע, דער בעקאַנטער פּאָליטישער פערטיידיגער אדוו. פּאַטעק.

א גרויסער קלאָפּאָט איז געווען מיט די מונדירען און שינעלען פון די כלומר'שטע זשאַנדאַר־מען. אָבער אויך דאָס איז ערלעדיגט געוואָרען אויף א קונציגען אופן. איידער די רעוואָלוציאָנערען זענען אוועק צו דער טורמע, האָט גאָזשעכאָווסקי אָנ־טעלעפאָנירט צום טורמע־נאַטשאַלניק. ער זאָל צו־גרייטען אויף 10 א זייגער אין אָוונד די צעהן אַרעסטאַנטען, וועלכע דאַרפען איבערגעפיהרט ווע־רען אין אַנ'אַנדער טורמע. גאָזשעכאָווסקי האָט גע־רעדט אלס דער פּאָליציימייסטער מייער, און האָט אַזוי קונציג נאָכגעמאַכט יענעמ'ס שטימע, אַז ביי דעם נאַטשאַלניק איז קיין שום ספק נישט דער־וועקט געוואָרען.

אָנקומענדיג אין „פאַוויאַק", האָט זיך גאָזשע־כאָווסקי געמאָלדען אלס באַראָן אָסקאַר פאָן בוד־בערג. די אַרעסטאַנטען זענען שוין געווען צוגע־גרייט אָפּגעשיקט צו ווערען. „בודבערג" האָט גע־וויזען די דאָקומענטען מיט אלע נויטיגע אונטער־שריפטען און שטעמפּלען און האָט קוויטירט, אַז ער האָט „אָפּגענומען" די 10 אַרעסטאַנטען.

בודבערג האָט אין דער קאַנצעלאַריע פון פאַוויאַק פערבראַכט דריי פערטעל שעה. זיינע מענשען האָבען געוואַרט אויפ'ן הויף פון טורמע. ער האָט זיך בעמיהט צו זיין זעהר שטרענג, כדי אויף אַזאַ אופן אָפּצווענדען פון זיך יעטוועדען חשד.

ווען מ'האָט די אַרעסטאַנטען אַרויסגעפיהרט, האָט איינער פון דער טורמע־אַדמיניסטראַציע אויס־געדריקט די פערוואונדערונג, פאַרוואָס בודבערג האָט נישט געהייסען שיקען די קאַרעטע פון מאַגיס־טראַט, וועלכע איז בעסער און בעקוועמער. בוד־בערג האָט יענעם שטרענג אָנגעזידעלט.

א קריטישער מאָמענט איז געווען. ווען דער אָבער נאַטשאַלניק האָט פאָרגעלעגט, אַז זיינע זשאַנדאַרען זאָלען מיטפאָהרען און היטען די אַרעסטאַנטען. בודבערג האָט איהם קאַטעגאָריש געענטפערט, אַז זיינע אייגענע מענשען זענען פולקאָם זיכערע און ער נויטיגט זיך נישט אין קיינעמס הילף.

ביים אונטערשרייבען זיך אין צווייטען מאָל אין בוך פון טורמע האָט בודבערג זיך שיער נישט פערראַטען: ער האָט אין וואָרט בודבערג אַנגע־שריבען אנשטאָט א „ד" א „ט". ווען עמיצער וואָלט זיך געוועז געכאַפּט. וואָלט די גאַנצע זאַך געקאָנט זיין פערלוירען. אויסבעסערען דעם פעה־לער איז געווען אוממעגליך. בודבערג האָט אַליין מיט פעט נעגעבען א וואָרף די פעדער אויף ד'רערד, האָט אויסגעזידעלט דעם וועכטער, וואָס איז גע־שטאַנען נעבען איהם, און איז אַרויס.

אָפּפאָהרענדיג א נעוויסע שטרעקע פון טורמע, וואו ס'איז שוין געווען זיכער, אַז די זאַך איז געלונגען, איז בודבערג - גאָזשעכאָווסקי געפאָהרען צו זיך אהיים זיך איבערטון. די אַרעסטאַנטען זענען אַרויסגעלאָזט געוואָרען פון דער טורמע קאַ־רעטע אויסער דער שטאָדט. זיי זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין די צונעגרייטע וואוינונגען, וואו עס איז שוין פאַר זיי בעזאָרגט געווען פעסער, פּנצוגן, בערד, ברילן א. א. וו.

די „אונגעוועהנליכע" סעסיע פון סיים

צי זענען שוין מעהר נישטאָ קיין וויכטיגע פראגען אין פוילען?

די צוזויפגערופענע סעסיע פון סיים וועט דויערען סך הכל 2—3 טאָג. זי האָט צו ערלעדיגען בלויז די פראגע וועגען דער הלוואה אויף דער באַהן גדיניע־קאַטאָוויץ, צי זענען מעהר נישטאָ קיין אַנדערע פראגען אויף דער טאָג־אָרדנונג פון פּאָליטישען און ווירטשאַפטליכען לעבען אין פוילען?

„געדאַכט וואָלט זיך, אַז דער סיים האָט מיט וואָס זיך צו פערנעהמען, — שרייבט דער „ראָבאָט־ניק", — דער ווירטשאַפטליכער קריזיס, אַרבייטס־לאָזיגקייט, „אַבשלוס", די מאַי־סעסיע פון פעלקער־בונד־ראַט — דאָס זענען די ערשטע בעסטע פראַ־גען, וועלכע זענען שוין געבוג רייף פאַר אַ גרינד־ליכער און אַלזייטיגער דעבאַטע. און די פראגע וועגען שטייער־רעפאָרם, אָז וועגען ענדערען די קאָנס־טיטוציע, וועלכע עס האַלט פאַר אַזוי דרינגענד נישט קיין אַנדערער ווי דער ב.ב.־קלוב?

„מיר פערשטעהען, אַז דאָס זענען פראַגען, וואָס זענען פאַר דער רעגירונג און איהר לאַגער פונקט אַזוי וויכטיג, ווי דראַסטיש און אַז די רע־גירונג וויל נישט אויפהויבען צוליב זיי קיין דעבאַ־טע, אָבער אין וואָסער ליכט שטעלט זיך פאַר די גאַנצע „צוזאַמענאַרבייט" מיט'ן סאַנאַציע־בלאָק? זי שטעלט זיך פאַר ממש גראָטעסק.

„אַ רעגירונג, וועלכע האָט אַ גרויסע מעהרהייט אין סיים, בעגרעניצט פון פאָראויס די פערהאַנדלונ־גען, און די מעהרהייט בעהמט דאָס אָן מיט הכנעה, אַלס „מלוכה־נויטווענדיגקייט", נישט קוקענדיג דע־רויף, וואָס עס ווערט פערלעצט דער רעגולאַמין, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען דורך דערזעלבער מעהרהייט, זיכער אין פערשטענדיגונג מיט דער רעגירונג, די רעגירונג דריקט אַזוי אַרום אויס אונ־צוטרוי איהר אייגענער מעהרהייט, וועלכע האָט אַנ'אונבעגרעניצטען צוטרוי צו דער רעגירונג, מיט איין וואָרט, די רעגירונג בעהאַנדעלט דעם איצטיגען סיים נישט פיל בעסער, ווי די פריהערדיגע סיימען.

„און אויב אַפילו דער איצטיגער פּאַרלאַמענט מיט אַנ'איבערוויגענדער רעגירונגס־מעהרהייט גע־ניסט נישט פון צוטרוי פון דער רעגירונג, דאַן האָט איז בכלל ווערט דער פּאַרלאַמענטאַריזם פון סאַנאַ־טאָרישען פוילען? וואו אויף דער וועלט איז פערהאַן אַ צווייטער פּאַרלאַמענט, וואָס זאָל אויף אַזאַ אופן בעהאַנדעלט ווערען? אַפילו אין איטאַליען שטעלט זיך דאָך מוסאָליני פון צייט צו צייט פאַר'ן פאַשיסטישען פּאַרלאַמענט, בעלייכט אַלע אַקטועלע פראַגען און הערט אויס די מיינונג פון זיינע, יד. ה. פאַשיסטישע דעפּוטאַטען.

„און דערפאַר, פערענדיגט דער „ראָבאָטניק", איז די סעסיע, וואָס עפענט זיך איצט, נישט באַר אַנ'אויסערגעוועהנליכע, נאָר אויך אַנ'אונגעוועהנ־ליכע, נישט אַזוי ווייט אַנ'אויסערגעוועהנליכע, ווי אַנ'אונגעוועהנליכע".

ווי אַזוי אמעריקע איז משלח „אומגעוואונטשענע" עמיגראַנטען

פאַרוואָס זיי ווערען דעפּאָרטירט.—א בעזוך אויפ'ן טרערען אינזעל

(א בריף פון ניו־יאָרק)

מען „רייניגט" אַמעריקע פון אומגעוואונטשטע, נישט־כשרע אימיגראַנטען. מיט אַלע כוחות האָט מען זיך דאָ אַ בעם געטון צו דער דאָזיגער „ריי־ניקונג". הונדערטער אַגענטען זענען אָנגעשטעלט ביי דער אַרבייט פון האַלטען כסדר אין איין „קע־מען" דאָס לאַנד; און זיי „קעמען אַרויס" יעדען חודש אַלץ מעהר „פּסל'דיגע" אימיגראַנטען, אַזוי ווי מען קעמט אַרויס אָנגעקליבענעם שמוץ פון אומ־ריינינגע קעפּלעך ביי קינדער.

אָט איז ערשט לעצטע וואָך צוזויפגעטריבען געוואָרען קיין עליס־איילאַנד אַ מחנה פון אַרום אַכט הונדערט אַזעלכע אומגעוואונטשענע, אָדער נישט־כשרע אימיגראַנטען, וואָס זענען אַריינגעפאַלען אין די נעצען פון אַנקל סעמס „כאַפּערס". פון וואַשינגטאָן ביז ניו־יאָרק זענען געזאַמעלט געוואָרען די דאָזיגע מחנות „געכאַפּטע" צום אַרויסשיקען. דאָרט אויפ'ן אָרט ווערען אויך באַלד אויסגעשטעלט און צוגעגרייט די נויטיגע אויסוויין־פּאַפּירען. דערנאָך קומען די ספּעציעלע אַגענטען און בעמען איבער פון יעדער שטאָט די טראַנספּאָרטען געפּאַנגענע און פיהרען זיי קיין ניו־יאָרק, קיין עליס איילאַנד — און פון דאַנען ווערען זיי דעפּאָרטירט וואוהין דאָס געזעץ בעשטימט. אַזוי יעדען חודש און, אַמאָל, ביי אַ גרעסערער געדרענגעניש, צוויי מאָל אַ חודש.

לעצטע וואָך איז, ווייזט אויס, געווען אַ גרעסער געדרענגעניש אינ'ם פאַנג. האָט זיך אויף עליס איילאַנד אָנגעזאַמעלט אַ „אָטשערעד" פון אַרום אַכט הונדערט אַזוינע צעגויפגעטריבענע וואָגלער פון אַלע עקען לאַנד. זייער דעפּאָרטאַציע האָט גע־דאַרפט זיך אָנהויבען אין אַ פּאָר טעג אַרום. בין איך צוגעפאָהרען קיין עליס איילאַנד, געוואָלט זעהען די דאָזיגע גולי־אַמעריקע, אַ שמועס־טאָן מיט זיי און הערען, ווי אַזוי און מיט וואָס זיי האָ־בען זיך אַזוי פערזינדיגט אין די אויגען פון אַנקל סעם, אַז ער טרייבט זיי, ווי מען טרייבט שאָף צו דער שחיטה.

קען מען זיי אָבער נישט זעהען. מען לאָזט נישט. עס איז אַ בפירושער פערבאָט פון וואַשינג־טאָן — נישט צוצולאָזען קיינעם צו זיי, אַ חוץ סאַמע באַמטענטסטע קרו[illegible], און דאָס — אויך באַר דורך אַ ספּעציעלער ערלויבניש, פערפּאַלען! געגען אַ פערבאָט פון דער רעגירונג קען מען דאָך נישט גיין. רעד איך מיט די בעאַמטע דאָרט, מיט פער־שטעהער פון דער רעגירונג. דער עיקר, וואָס איך וויל וויסען, איז — פאַרוואָס ווערען די דאָזיגע מענשען דעפּאָרטירט?

דערוויס איך זיך, אַז אַ סך פון זיי, מעהר ווי אַ העלפט, זענען שולדיגע אָן אַ שום שולד און זינ־דיגע אָן זינד. דאָס הייסט — זיי אַליין זענען קיין שום חטא נישט בעגאַנגען און זענען נישט קיין פערברעכער. אלא וואָס דען? — אין די אויגען פונ'ם אימיגראַציע־געזעץ זענען זיי שולדיג און טאָרען נישט בלייבען אין לאַנד, זיי זענען אַריינגע־קומען נישט אויפ'ן געזעצליכען וועג, דאָס הייסט נישט אויף אַנ'אומגעזעצליכען אופן; דורך שמוג־געל. אָדער אויף אַ געפעלשטען פּאַס. דאָס זענען דאָך בפירושע פערברעכער. ווער־זשע דען זענען זיי? — זיי זענען געוועזענע מאַטראָסען, אָדער אַנדערע שיף־אָנגעשטעלטע, וואָס זענען געבלי־בען שטעקען אין אַמעריקאַנער האַפענס, ווייל זייערע שיפען זענען מעהר נישט צוריקגעגאַנגען.

איבער'ן קריזיס דאָ און אומעטום האָבען אַ סך אויסלענדישע פראַכט־שיפען נישט געהאַט וואָס צו טון, נאָכדעם, ווי זיי האָבען דאָ אויסגעלאָדען זייערע טראַנספּאָרטען סחורה פון אויסלאַנד און די שיפען האָבען נישט געהאַט וואָס צוריקצופיהרען קיין אויסלאַנד איז טייל שיפען געבליבען דאָ, טייל איז אָפּגעפאָהרען צוריק מיט לידיגען, אָבער ביידע האָבען נישט געדאַרפט מעהר זייערע מאַנשאַפטען. האָט מען אַ סך פון די שיף־אָנגעשטעלטע דאָ אָפּ־געזאָגט — און דאָ זענען די אָפּגעזאָגטע פערבליבען.

נאָך אַ טייל פון אָט די 800 פער'משפט'ע דע־פּאָרטירט צו ווערען בעשטעהט פון אַזוי־גערופענע „געסט". דאָס זענען מענשען, וואָס זענען אַריינגע־קומען אין לאַנד אויף אַ כשר'ן געזעצליכען אופן, אָבער געקומען זענען זיי אַהער ווי בעזוכער, אויף אַ בעשטימטער צייט. און ווען די צייט איז אויסגע־גאַנגען, און זיי האָבען זיך נישט געמעלדעט צום אַרויספאָהרען, ווערען זיי אויפגעזוכט און דעפּאָר־טירט. אַזוינע קענען שוין אויך מעהר קיינמאָל נישט אַריינקומען קיין אַמעריקע. דאָס איז זייער שטראָף פאַר נישט האַלטען קיין וואָרט.

ווייטער זענען פערהאַן אויך יונגעלייט, וואָס זענען אַריינגעקומען אין לאַנד אויף דער פריווילעגיע פון סטודענטען, און האָבען דאָ שפּעטער אוועקגע־וואָרפען זייערע שטודיומס און זיך גענומען צו עפּעס אַנדערש, אָדער צו גאָרנישט. מיט זייער אויסשליסען זיך פון אוניווערזיטעט האָבען די יונגעלייט אויטאָמאַטיש פערלאָרען זייער רעכט צו בלייבען דאָ, דאַרפען זיי, הייסט עס, דעפּאָרטירט ווערען.

קורץ, פערשידען און אומצייליק זענען די „זינד", פאַר וועלכע אַנ'אימיגראַנט קען ווערען דע־פּאָרטירט.

ב. לינדער.

די פערשפּרייטונג פון דער יודישער פּרעסע אין סאָוויעט־רוסלאַנד

מאָסקווע, (יט"א). אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן „פּרעסע־טאָג" וואָס איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין גאַנץ סאָוויעט־רוסלאַנד ברענגט דער „עמעס" אַ ריי ציפערען וועגען דער פערשפּרייטונג פון דער יודיש־סאָוויעטישער פּרעסע. דער טיראַזש פון „עמעס" איז לעצטענס געשטיגען ביז 30.000 דער טיראַזש פון „אָקטיאַבער" און „שטערן" איז פיל קלענער. עס אונטערליגט נישט קיין ספק אַז פיל יודישע לעזער בעגנוגענען זיך בלויז מיט רוסישע צייטונגען. אין גאַנצען לאַנד ווערט געפיהרט אַ פּראָפּאַגאַנדע כדי צו פערגרעסערען די צאָהל לעזער פון די יו־דישע צייטונגען.

אַ נייע ענטוישונג

פערהאַן געזעץ־פּראָיעקטען, וואָס עס איז זיי בעשערט אריכות ימים, מיר מיינען נישט אריכות ימים אין לעבען, אין דער פּראַקטיק, מיר מיינען אריכות־ימים אין די געזעצגעבערישע קערפּער, אין די מיניסטעריומס, סיים און סענאַט. און וויל מען, אַז אַזאַ געזעץ־פּראָיעקט זאָל לאַנג לעבען, זאָל זיך דרעהען פון קאַמער צו קאַמער, פון קאָמיסיע צו קאָמיסיע, — זאָל מען איהם געבען אַ שייכות מיט יודען. דעמאָלט איז ער זיכער, אַז אַזוי גיך וועט ער קיין געזעץ נישט ווערען.

אַזוי האָבען מיר מיט אַ צייט צוריק דער־לעבט צו זעהען דעם געזעץ־פּראָיעקט וועגען אויפ־העבונג פון די צאַרישע בעגרענצונגען. דער פּראָ־יעקט איז יאָהרען לאַנג אַרומגעוואַנדערט און גע־האַט גלגול־מחילות פון מיניסטעריום צו מיניס־טעריום, פון סיים צו סענאַט, און האָט יאָהרען־לאַנג נישט געקאָנט קומען צו קיין תיקון.

איצט האָבען מיר ווידער אַזאַ מין. דער פּראָ־יעקט וועגען ענדערען די האַנדעלס־שעהן איז אויך שוין אַ אַלטע מעשה. נאָך מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק איז ער נולד געוואָרען. יודען האָבען געהאָפט, אַז מען וועט אין דער אַנגעוועהטאָגטער פראגע וועגען זונטאָגס־רוהה עפּעס קאָנען אויפטוען, אַז מען וועט סוף כל סוף מבטל זיין דאָס גרויסע אומרעכט, אַז מענשען זאָלען מוזען מאַטעריעל ליידען דורך דעם, וואָס זיי האַלטען זייער אמונה און ווילען נישט מחלל שבת זיין.

נאָר אַזוי ווי די פּאַרטייען פערהעלטעניש אין פּוילישען סיים און סענאַט איז געווען פאַר אונז נישט זעהר גינסטיג, איז די זאַך נישט דורכגעפיהרט געוואָרען. מען האָט אונז אַלזאָ פערטרייסט אויף שפּעטערע, בעסערע צייטען.

עס זענען געקומען די וואַהלען פון נאָוועמבער 1930 און האָבען געבראַכט דער באַך־מאַי־רעגירונג אַ פולשטענדיגען זיג. דאָ האָט שוין נישט געקאָנט זיין קיין ספק, אַז די גערעכטע זאַך וועט דורכגע־פיהרט ווערען.

איצט קומט אַ ידיעה, וואָס ברענגט קלאָרקייט אין דער זאַך. עס שטעלט זיך אַרויס אָט וואָס:

מיט עטליכע חדשים צוריק איז דער ענין ווידער געוואָרען אַקטועל, מען האָט גענומען די אַלטע זאַך אויפ'ן טיש און אָנגעהויבען זוכען וואָס עס זאָל געהען צום סיים אין וואָס נישט. און דאָ האָבען פערשידענע מיניסטעריומס אַרויס־געזאָגט זייער שטאַנדפּונקט. אין פּרט פון איינ־פיהרען דעם האַנדעל אין אַ טייל געשעפטען אום זונטאָג — האָט דאָס מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען דאַגעגען פּראָטעסטירט, אַזוי האָט מען גענומען דעם פּראָיעקט פון אַלע זייטען „בעפּוצען" און „בעשניידען" ביז עס איז דערפון גאָרנישט גע־בליבען, און דאָס וואָס איז יאָ געבליבען, איז שוין לאַנג דורכגעפיהרט אין לעבען.

אַזוי אַרום קומט אויס, אַז פון אַלע די שענע האָפנונגען, וואָס די יודען האָבען געהאַט וועגען דער זונטאָגס־רוהה, איז געוואָרען גאָרנישט.

עס איז אונז קיינמאָל נישט איינגעפאַלען, צו האָפען אויף אַ אויפהעבונג פון זונטאָג־רוהה לגבי אונז יודען, אַזעלכע אָפּטימיסטען אָדער ריכטיגער זאָגט, אוטאָפּיסטען, זענען מיר קיינמאָל נישט גע־ווען. אָבער לכל הפחות אַ מילדערונג פון דער ראַזיגער גזרה, וואָס איז בפרט היינט, אין אַ צייט פון אַ אומגעוועהנליך שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס, באמת אַ גזירה, אויף אַ מילדערונג פון יאַ פּאָר שעה אין זונטאָג האָבען מיר אפשר יאָ גע־האָפט.

דאָס איז דער סך־הכל פון אַלע האָפנונגען, וואָס מיר האָבען געלעגט אויף דער סאַנאַציע אין דער דאָזיגער פראגע. אַ טרויעריגער סך־הכל פאַר אַ קבוץ, וואָס טראָגט מיט אַזוי פיל יאָהרען אויף זיך אַזאַ גרויסען טייל פון ווירטשאַפטליכע לאַסטען און ווערט אויסגעשלאָסען פון אַלע מלוכה'שע שטע־לען או געשעפטען און פערדינסטען.

אַ נייע ענטוישונג.

י. פ.

זיכערהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין דאַנציג

דאַנציג (יט"א) דער היגער פּאָליציי־פּרעזי־דענט ה' פראָבעז האָט איבערגעגעבען דעם דאַנצי־גער פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור פאָלגענדע אָפיציעלע ערקלערונג:

די ידיעות, וואָס ווערען פערשפּרייט, אַז די דאַנ־ציגער פּאָליציי בעהאַנדעלט נישט גלייכמעסיג די גאַנצע בעפעלקערונג, שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט. די פּאָליציי האָט צו זאָרגען פאַר דער רוהע, זיכערהייט, אָרדנונג און שוץ פון דער גאַנ־צער בעפעלקערונג און פון יעדען יחיד און טאָר נישט מעסטען די בירגער מיט צוויי מאָסען. יעדער בעאַמטער, וואָס פיהרט אויס זיין פּאָליציי־דינסט אין פּאַרטייאישען זין, שטעלט זיך אין געפאַהר. יעדע אַרט פּאַרטייאישקייט ווערט פון מיר נישט גע־דולדעט און וועט נישט געדולדעט ווערען".

DZIŚ W RADJO
Godz. 21.30
Komedja
„ZŁOTY WIEK RYCERSTWA"

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 23 ו
אייר תרצ"א

אפריל
זון-אויפגאנג 4.46
זון-אונטערגאנג 6.36

ארום קאמף צווישען דר. וויעלינסקי און דעם מאגיסטראט

ווי מיר האבען שוין בשעתו בעצייכענט איז דער ענין „צוויי לאוויקעס" וועגען וועלכע ס'האט גערעדט דער וויצע פרעזידענט וועליבסקי אין זיינע אינטערוויאוען און אין זיינע בריף, איצט אריבער אין דער צווייטער פאזע. די נעמען פון די לאוויקעס וועגען וועלכע מ'האט פריהער גערעדט מיט רמזים זענען שוין בעוואוסט געווארען — זיי אליין האבען זיך אפגערופען — און ס'ווערען ביסלעכווייז קלאר פאר דער עפענטליכקייט אין וואס די לאוויקעס ווערען בעשולדיגט. באלד נאך זיין צוריקקומען פון אורלויב האט לאוויק קוק פערעפענטליכט א בריף און נאך דעם זענען געקומען ווייטערדיגע ערקלערונגען פון ד"ר וועליבסקי, פון וועלכע מ'האט זיך דערוואוסט, אז די בעשולדיגונגען געגען לאוויק קוק זענען פארמולירט געווארען דורך א ראטמאן און דורכ' לייטער פון פרעסע-אפטיילונג ביים מאגיסטראט רעד. בירנפעלד-פאלעצקי, דערויף האט לאוויק קוק דינסטאג פערעפענטליכט א בריף, אין וועלכען ער טיילט מיט, אז ער האט זיך געווענדעט צום פראקוראר וועגען צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט דעם וויצע פרעזידענט וועליבסקי און רעד. בירנבפעלד פאלעצקי פאר רכילות און עפענטליכען חושד זיין אין בעגעהען מיסברויכען אויף זיין אמט. (דעם דאזיגען בריף האבען מיר געדרוקט אין אונזער נעכטיגען נומער).

וויצע פרעזידענט וועליבסקי האט דערויף פערעפענטליכט אן'אינטערוויאו, אין וועלכען ער בעהויפטעט אז ער האט קיינעם פון די לאוויקעס ביים נאמען נישט אנגערופען. צו איהם, אלס שטעלפערטרעטענדען שטאט-פרעזידענט האט זיך אויף א זיצונג פון שטאט ראט אין אויגוסט 1930 י. גערווענדעט ראטמאן ביאלער און האט איבערגעגעבען וועגען די קלאנגען וואס געהען ארום בנוגע די מיסברויכען אין מאגיסטראט, ווען ד"ר וועליבסקי האט פערבעטען ראטמאן ביאלער, אז ער זאל אויף מארגען קומען צו איהם אין קאבינעט און איהם געבוי איבערגעגעבען די איינצעלהייטען, האט ראטמאן ביאלער איהם אנגעוויזען אויף בירענפעלד-פאלעצקי וועלכער ווייסט פון אלעם, אויף מארגען האט טאקע בירענפעלד-פאלעצקי דערצעהלט דעם וויצע-פרעזידענט, דאס ער האט גערעדט פערזענליך מיט פראנצישעק טילער, אינהאבער פון דער פירמע י. ה. טילער און מיט איבזש. מינץ, ביידע האבען געגען לאוויק קוק ארויסגערוקט א רייה ערנסטע בעשולדיגונגען.

דאס אליין האט בירנפעלד-פאלעצקי שפעטער זשעמיענצקי און דאס איז פערפראטאקאלירט געווארען. ערשט דאן — דערצעהלט ווייטער וויצע-ווידערהאלט אין דער אנוועזענהייט פון פרעזידענט פרעזו. וועליבסקי — האט ער צוריסגערופען דעם לאוויק קוק און אין אנוועזענהייט פון אייניגע פערזאן פארגעשלאגען איהם זיך צו פערענטפערען און אנקלאגען אין געריכט איבזש. מינץ און פראנצישעק טילער. לאוויק קוק האט זיך אויך בעראטען מיט די יורי-קאנסולטען פון מאגיסטראט, ס'איז שוין זייט דאן פאראיבער כמעט א יאהר און ביז איצט האט ער עס נישט געטון.

ד"ר וועליבסקי האלט אז ער קען דא אין דעם ענין אויפטרעטען נאר אלס עדות און בשום אופן נישט אלס בעשולדיגטער, ווייל ער האט קיינעם אין קיין שום זאך נישט בעשולדיגט.

דערויף האבען מיר זיך געווענדעט צום

ראטמאן ביאלער

וועמענס נאמען ס'ווערט דעם ערשטען מאל דערמאהנט אין דער עפענטליכקייט אין צוזאמענהאנג מיט די פארוואורפען וואס ווערען געמאכט די לאוויקעס אין בעגאנגענע מיסברויכען. ראטמאן ביאלער האט אונז קאטעגאריש ערקלערט, אז ער האט דעם וויצע-פרעזידענט וועליבסקי קיינמאל קיין איין ווארט נישט געזאגט וועגען די כלומרשטע מיסברויכען פון לאוויק קוק און האט בכלל וועגען לאוויק קוק פאר איהם קיינמאל נישט גערעדט שלעכט.

מיר האבען זיך אויך געווענדעט צום

לאוויק קוק

און פון איהם דערהאלטען פאלגענדע ערקלערונגען: ס'איז נישט אמת אז איך זאל זיך האבען פערפליכטעט אנצוקלאגען די מחברים פון די קלאנגען. ענדע אויגוסט 1930, ווען מ'האט מיר מיטגעטיילט די קלאנגען האבען ד"ר וויעליבסקי און בירנפע[ל]ד-פאלעצקי נישט אנגערופען קיין שום פערזאנען. זיי האבען נאר אנגערופען די נעמען פון איבזש. מינץ און נאך איין נאמען וועלכען איך דערמאן מיך איצט נישט, יעדענפאלס נישט פון ראטמאן ביאלער און נישט י. ה. טילער. זיי האבען גערעדט וועגען קלאנגען און נישט פארמולירט קיין קאנקרעטען פאר-ווארף. די יוריסט-קאנסולען פון" מאגיסטראט וועלכע האבען בעקומען דעם אויפטראג צו מאכען אנ'אנקלאגע דער פראקוראטור האבען ערקלערט אז די אונטערלאגען זענען צו שוואך אויף צו פערפיהרען א פראצעס, ווייל קיינער האט נישט גע-מאכט קיין קאנקרעטע פארוואורפען.

נאך פאר דער פערעפענטליכונג פון מיין ערקלערונג אז איך וועל דעם ענין מיט ד"ר וויעליבסקי און בירנפעלד-פאלעצקי איבערגעבען דער פראקוראטור, האט ראטמאן ביאלער מיר צוגעשיקט א בריף אין וועלכען ער לייקענט אפ, אז ער זאל האבען גערעדט מיט ד"ר וויעליבסקי וועגען מיר, א-דער איבערגעגעבען וועלכע ס'איז קלאנגען בנוגע מיין פערזאן. צום ערשטען מאל איז איצט אנגערופען געווארען פראנצישעק טילער, דער אינהאבער פון דער פירמע י. ה. טילער. מארגען, פרייטאג קומט פאר א פראצעס אין געריכט, וואו ער דארף זיך פערטיידיגע[ן] פאר זייגער אנ'אנקלאגע וואס ער האט געמאכט אין וואיעוואדזטווע אין וועלכער ער האט פארגעווארפען דעם מאגיסטראט אז ער פאוואריזירט כלומרשט אנ'אנדערע פירמע. סוג'ם פראצעס וועט קלאר ווערען צי ד"ר וויעליבסקי האט זיך דעם נאמען אויסגעטראכט צי ה' טילער וועט פארמולירען זייגע גענויע פארוואורפען. דאס איז אפהענגיג צי וועל איך ציהען צו פעראנטווארטליכ-קייט אויך דעם ה' טילער.

ד"ר וויעליבסקי האלט, אז איך האב אנגעווענ-דעט א טריק, כדי ער זאל נישט קענען אויפטרע-טען אלס עדות, איך האב זיך צום פראקוראר גע-ווענדעט, נישט ווייל ער האט מיר מיטגעטיילט וועגען די פארוואורפען וואס ווערען מיר געמאכט, נאר ווייל נאכדעם ווי ער האט זיך פאר מיר ענט-שולדיגט, ווידערהאלט ער איצט די פארוואורפען אין דער עפענטליכקייט. און ווייל ער האט עס גע-טון אין דער פארם וועלכע בעליידיגט מיך אין מיין אמט.

ד"ר וויעליבסקי וועט מוזען זיין פעראנטוואר-טליך נישט נאר פאר די פארוואורפען נאר פאר דער בעליידיגענדער פארם פון זייגע פרעסע-אינטער-וויאוען.

פראצעס צווישען מאגיסטראט און פירמע ה. י. טילער

בשעתו האט דער מאגיסטראט פערעפענטליכט א קאנקורס אויף אויסצוענדיגען די ארבייטען אין די הייזער אויף דער קאנסטאנטינער פאלעסיע. דע-מאלט האט די פירמע י. ה. טילער (אינהאבער פראנ צישעק טילער) דערלאנגט די ביליגסטע אפערטע אבער דער מאגיסטראט האט די ארבייטען אפגעגע-בען אנ'אנדער פירמע.

די פירמע י. ה. טילער האט נאכדעם, ווי זי האט נישט בעקומען די ארבייטען הגם זי האט אנ-געגעבען די ביליגסטע אפערטע, זיך געווענדעט מיט אנ'אנקלאגע צום וואיעוואדע יאשטשאלט. אין דער אנקלאגע האט די פירמע געברויכט אנ'אויסדרוק, אז דער מאגיסטראט האט פונדעסטוועגען אפגעגעבען די בעשטעלונג א פירמע, וועלכע ער האט שטענדיג פאוואריזירט, הגם איהר אפערטע איז געווען א טייערערע. דער וואיעוואדע האט זיך דאן געווענ-דעט צום מאגיסטראט נאך אויפקלערונגען. דער מא-גיסטראט האט די אויפקלערונגען ערטיילט און האט אויך גלייכצייטיג זיך געווענדעט צו דער פראקו-ראטור און זי האט אנגעקלאגט די פירמע י. ה. טי-לער אין געריכט.

דער פראצעס וועט פארקומען פרייטאג אין שטעטישען געריכט. צום פראצעס זענען ארויסגערו-פען געווארען 12 עדות, איצט אין צוזאמענהאנג מיט דעם קאמף אין מאגיסטראט גופא בעקומט דער פראצעס א ספעציעלען אנזעהען.

א קאמיסיע פון 9 ראטמענער

אויסצופארשען דעם ענין פון די לאוויקעס

(פ) נעכטען אין אוונד איז פארגעקומען א זיצונג פון סעניארען קאנווענט ביים שטאט-ראט. עס זענען בעטראכט געווארען די בעשולדיגונגען געגען די לאוויקעס קוק און איזדעבסקי.

דער שטאט-פרעזידענט זשעמיענצקי האט אפ-געגעבען א גענויע ערקלערונג וועגען גאנצען ענין, מיטגעטיילט אז די בע'עולהטע לאוויקעס האבען אליין געפאדערט, אז דער שטאט-ראט זאל שאפען אנ'אויספארשונגס-קאמיסיע.

דער סעניארען-קאנווענט האט בעשלאסען צו שאפען א קאמיסיע פון 9 פערזאן, צו איין ראט-מאן פון יעדער פראקציע.

פראצעס פון פרעזעס משה העלמאן

געגען רעדאקטאר פון „לאדזיאנין". — דער רעדאקטאר פערמשפט אויף 2 וואכען ארעסט

אין שטעטישען געריכט איז נעכטען פארגעקו-מען א סענסאציאנעלער פראצעס פון ה' משה העל-מאן געגען דעם פעראנטווארטליכען רעדאקטאר פון „לאדזיאנין" — באוואקאווסקי.

אין „לאדזיאנין" איז אפגעדרוקט געווארען א באטיץ א.ג. „דער נייער פלאן פון דער סאנאציע". ה' העלמאן, וועלכער האט זיך געטראפען בעליי-דיגט פון דער באטיץ, האט דעם רעדאקטאר אנגע-קלאגט אין געריכט. אויפ'ן פראצעס האט באוואקאוו-סקי ערקלערט, אז די באטיץ האט געשריבען בירנפעלד-פאלעצקי און ער איז צוגעלאזט געווא-רען אלס עדות. מצד ה' העלמאן זענען דאן אלס עדות צוגעלאזט געווארען סטאראסטע זשעווסקי, און ה' פרידמאן.

בעת'ן פראצעס איז געקומען צום פארשיין דער ענין מיט'ן אויסשליסען בשעתו ה' העלמאן פון שטאט-ראט. ה' פרידמאן וועלכער האט בשעתו אנ-טיילגענומען אין דער אויספארשונג, אלס בעאמ-טער פון מאגיסטראט האט פעסטגעשטעלט, אז די טראנזאקציע מיט'ן מאגיסטראט פאר וועלכער ה' העל-מאן איז אויסגעשלאסען געווארען פון שטאט-ראט האט דאן געשלאסען דער הויז-בעזיצער פעראיין און נישט ה' העלמאן. ווען ה' העלמאן האט דערזעהען אז די אויספארשונג געהט אויף א וועג פון פאלי-טישע חשבונות, איז ער ארויסגעטרעטען פון שטאט ראט.

די זיצונג פון שטאט-ראט איז איינגערופען גע-ווארען, ווען ס'איז קיינער נישט געווען פון דער יודישער פראקציע. ס'זענען דאן אנוועזענד געווען בלויז 45 ראטמענער און ה' העלמאן וועלכער האט זיך שוין דאן געהאט אפגעזאגט אלס ראטמאן האט זיך נישט געקענט פערטיידיגען.

נאכ'ן אויסהערען די רעדעס פון אדוו. הארט-מאן, דעם פערטיידיגער פון באוואקאווסקי און אדוור בראון, פערטרעטער פון ה' העלמאן האט דאס גע-ריכט פערמשפט דעם פעראנטווארטליכען רעדאק-טאר פון „לאדזיאנין" באוואקאווסקי אויף 14 טעג ארעסט. אין די מאטיווען פון אורטייל ווערט געזאגט אז דער אורטייל דארף בעטראכט ווערען פאר א רעה-אביליטאציע פון ה' העלמאן פון די אנפאלען וואס זענען געגען איהם געמאכט געווארען.

אדוו. בראון האט ערקלערט דערביי, אז אזוי ווי בירנפעלד-פאלעצקי האט זיך ערקלערט פאר'ן מחבר פון דער באטיץ וועט ער אויך איהם אנקלא-גען אין געריכט.

באנקראטען, אויסגלייכס-אפמאכען

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

נעכטען איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט די פירמע „גאדפרייד קינאסט און קאמפס". (6 שער-פיען 98) און די מיטאינהאבער פון דער פירמע פערזענליך, איינער פון זיי ה' מילשטיין וואוינט אין פיעטריקאוו.

די קרעדיטארען האבען פארגעווארפען אז די באנקראטירטע האבען אויסגעשטעלט פיקטיווע וועקסלען אויף צוואנציג טויזענד זלאטעס, די באנקרא-טירטע זענען בעשטימט געווארען אונטער פאליציי-אויפזיכט. באלד דערויף האבען די באנקראטיר-טע דערלאנגט אנ'אפאזיציע אנווייזענדיג, אז די וועקסלען וואס אויף זייער סמך איז דער באנקראט ערקלערט געווארען שטאמען נישט פון דער פירמעס חובות נאר פון פריוואטע. דער ענין וועט בעטראכט ווערען דעם 24 ד.ח.

*

בשעתו איז ערקלערט געווארען פאר באנ-קראט די פירמע יעקב קאהן (טארגאווא 57). צו-ליב דעם וואס ס'איז ענטשטאנען א חשד פון א ביוזוויליגען באנקראט איז דער ענין מיטגעטיילט געווארען דער פראקוראטור. אויף דער פערזאמלונג פון די קרעדיטארען האט דער באנקראטירטער פאר געשלאגען צו בעצאהלען 20 פראצענט פון זיינע חובות, פאר וועלכע ס'גאראנטירט זיין שטיף-פא-טער טעמפעל.

צו דער פערזאמלונג איז אבער טעמפעל נישט געקומען און קיין גאראנטיע נישט געגעבען. די קרע-דיטארען האבען דאן געשאפען א קרעדיטארען-פער-באנד, וואס זאל ליקווידירען דעם באנקראט-פער-מעגען.

דאס געריכט האט דעם בעשלוס פון די קרע-דיטארען בעשטעטיגט.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און ווענערישע קראנק הייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98

גענעראל-ריי[ני]גונג פון לאדז אויף זומער

די שטעטישע סטאראסטווע האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג אז פונ'ם 25 אפריל דארפען אלע פארקאנען אפגערייניגט ווערען און עווענטועל אויס-געווייסט ווערען.

ביז'ן 1 מאי מוזען אלע מיסטקאסטענס און קלא-זעטען אויסגעווייסט און בעשמירט ווערען מיט סמא-לע. ביז'ן 15-טען מאי דארפען אלע טויערען פון די הייזער און די טרעפ אפגעפרישט און אויסגע-מאלט ווערען.

אלע רעסטאראנען, קאוויארניעס, שענקען א. אז. וו. דארפען ביז צום 1 מאי דערפיהרט ווערען צום נארמאלען סאניטארען צושטאנד. די קיכען דארפען אויסגעווייסט ווערען, דאס רייניגען די גא-סען און בעשפריצען זיי מיט וואסער דארף פארקו-מען יעדען טאג 6.30 פריה, 12 מיטאג און 5 א זייגער.

אין דער צווייטער העלפט מאי וועלען זיך אנ-הויבען די אינספעקציע פון די סאניטאר-קאנטראלעס פאר נישט אויספיהרען די פעראָרדנונג וועט מען שטרענג בעשטראפט ווערען.

דערמארדעט איהר מאן

און בעשטראפט געווארען אויף 5 יאהר

(2) נעכטען איז אין קרייז-געריכט פארגע-קומען דער פראצעס געגען די 36 יעהריגע זאפיא קאזשוכאווסקא, וועלכע האט דעם 23 נאוועמבער פ. י. דערמארדעט איהר מאן אויף ראקאטשינער 37.

דער דערמארדעטער איז געווען א שכור און פלעגט מערדערליך שלאגען זיין ווייב.

אין מארגישען טאג איז דער מאן אויך אהיימגעקומען שכור און גענומען שרעקליך שלא-גען זיין ווייב. אין דאביי האט ער גענאפט א ברייטווע און דערמיט געוואלט איהר איבערשניידען דעם האלז, די פרוי האט דאן גענאפט א האק אין דערלאנגט דעם מאן עטליכע קלעפ, פון וואס ער איז געבליבען ליגען א טויטער.

דאס געריכט האט די בעשולדיגטע פער-משפט אויף 5 יאהר שווערע תפיסה.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנצער. (זגערזשער 57), גראשקאווסקי, (11 ליסטאפאד 15), גארפיין (פילסודסקי 54), בארטאשעוויטש (פיעטרקאווער 164), רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 26), שימאנסקי (פזשענדזאלניאנא 75).

היינט און פאלגענדע טעג!
ערשטע פרעכטיגע קרעאציע
פון גרויסען עקראן-מייסטער
Emil JANNINGS
אין גרויסען קלאנג-מייסטערווערק,
פראדוקציע Eryk Pomer
רעזשי Józef Sternberg א.ג.

בלויער שמעטערלינג

ריהרענדע דראמע פון אנ'אינטעליגענ-טען איינזאמען אידעאליסט, ארעסטאנט פון אייגענער ליבע און ליידענשאפטען — א מענש, וועלכער איז צוליב א ליבע צו א ראפינירטער קאקעטקע — א וואמפיר, אראפגעפאלען אין אפגרונד פון נויט.
די הויפט-ראלע קרעאירט די אונפערגלייכ-ליכע קאנקורענטקע פון Greta Garbo
Marlena Dietrich
אויסער'ן פראגראם:
ספארט-קלאנג-צוגאבע א. ג.
„Z WICHREM W ZAWODY"

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאכמיטאג
שבת, זונטאג און יום-טוב 1 בייטאג
פאפולערע פרייזען.

שרעקליכע אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע

אויטאָבוס אַריינגעפאַלען אין דער וואַרטאַ. — 15 פּאַסאַזשירען פערוואונדעט

(2) נעכטען 8 אַ זייגער פריה איז אויפ'ן שאָסיי לאָדז—פּאָדעמביץ געשעהען אַ שוידערליכע אויטאָבוס־קאַטאַסטראָפע.

ווען דער אויטאָבוס מיט פופצעהן פּאַסאַזשירען האָט זיך געפונען 220 מעטער פון פּאָדעמביץ האָט זיך פּלוצלונג איינגעבראָכען אַ ראָד און אַרויפ־פאָהרענדיג אויף דער בריק פון דער וואַרטאַ האָט זיך דער אויטאָבוס איבערגעקעהרט אין וואַסער אַ־ריין צוזאַמען מיט די פּאַסאַזשירען.

צווישען די פּאַסאַזשירען איז געוואָרען אַ מהומה, עס האָבען זיך געטראָגען יאָמערליכע געשרייען און די פרויען האָבען פאַר שרעק ספּאַז־מירט. דאַביי האָבען זיך אין אויטאָבוס אָפּגעשפּילט שוידערליכע סצענעס. פאַר שרעק און וועלענדיג זיך ראַטעווען האָבען די פּאַסאַזשירען אויסגעהאַקט די שויבען און אויפגעבראָכען די טירען פון איבער־געדרעהטען אויטאָבוס, וועלכער איז געלעגען אין וואַסער, וואָס איז צום גליק, אויף דעמזעלבען אָרט נישט טיף.

אויף די פערצווייפעלטע הילף־רופען פון די אומגליקליכע פּאַסאַזשירען זענען זיך צוזאַמענגע־לאָפען פערבייפאָהרענדע און זיך געוואָרפען ראַ־טעווען די פּאַסאַזשירען. פון וואַסער. וואָס עס האָט זיך אויך איינגעגעבען.

אַלע פּאַסאַזשירען זענען פערוואונדעט געוואָ־רען און אַ דאָקטאָר האָט זיי ערטיילט הילף.

צווישען די פערוואונדעטע געפינען זיך די לאָדזער: בנימין פרידלאַנד, יצחק גאָלדמאַן און אפרים האַטערמאַן.

2 וואָכען אַרעסט פאַר א פאַלשער בעשולדיגונג

פּראָצעס צווישען צוויי סוחרים

(—) נעכטען איז אין שטאָטישען געריכט פאָר־געקומען פאָלגענדער פּראָצעס:

בשעתו האָט דער לאָדזער סוחר שמחה האָפּ־מאַן געגעבען דעם סוחר אַברהם עדעלמאַן אַ וועק־סעל אויף 100 זל. ווען דער טערמין פון צאָהלען איז אָנגעקומען איז דער וועקסעל פּראָטעסטירט גע־וואָרען, שפּעטער האָט האָפמאַן געגומען דעם פּראָ־טעסטירטען וועקסעל אייגצוקאַסירען ביים אויס־שטעלער, וועלכער האָט געזאָלט וואוינען אין וואַר־שאַ. צוריקקומענדיג האָט האָפמאַן געזאָגט עדעל־מאַנען, אַז דער אויסשטעלער פו זוועקסעל האָט באַנקראָטירט.

אין אַ חודש אַרום האָט עדעלמאַן געמאָלדען דער פּאָליציי, אַז האָפמאַן האָט אויסגעשטראָכען זיין זשיראָ פון וועקסעל.

באַכדעם ווי דער פּראָקוראָטור האָט אויסגע־פאָרשט דעם ענין, האָט זי פערפיהרט אַ פּראָצעס געגען עדעלמאַנען פאַר אַ פאַלשע בעשולדיגונג. ווייל עס האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז האָפמאַן האָט אויסגעשטראָכען זיין זשיראָ מיט עדעלמאַנס וויסען, און אַז עדעלמאַן האָט דערפאַר גענומען 50 זל.

דאָס געריכט האָט עדעלמאַנען פערמשפּט אויף 2 וואָכען אַרעסט וואָס דאַרף אויסגעפיהרט ווערען אין 4 יאָהר אַרום.

צאָהלט „שטייער" פאַר 3 כלות

אויפ'ן גרינעם מאַרק טרעפען זיך אָפט פּרעה־ליכע חתונות, און אָפט אויב זיי זענען נישט אַזוי פרעהליך, איז אַרום זיי לעבעדיג און שטורמיש.

אָט דערצעהלט מען אונז ווידער וועגען אַ חתונה מיט א גט, וועלכע האָבען צוזאַמען געדוי־ערט ווענינגער ווי א חודש, אָבער די גאַנצע צייט איז דערפאַר געווען טומעלדיג און „לעבעדיג".

אויף זשעראָמסקא גאַס ביים גרינעם מאַרק האָט א יאַטקע א געוויסע ר. איהר זוהן זעליג, א בחור, א כוואַט, האָט זיך גע'שדכנ'ט צו זיינער א שכנה, וואָס איהר פאָטער האָט געהאַט א געוועלב דערביי. נישט לייכט איז אָנגעקומען די שדכנים צו פערדיגען זייער שדכנות. אָפט פלעגט זיך זעליג אַרומזעהען, אז ער מאַכט דאָס געשעפט צו „ביליג" און ער פלעגט פאָדערן א הוספה. ענדליך איז מען דורכגעקומען און די וואָך פאַר פּסח איז געשטעלט געוואָרען די חופה.

עפּיס אין טאָג פון דער חופה זענען צו זע־ליגען געקומען יונגעלייט, זיך געקריגט מיט איהם, איהם געדראָהט, אָבער מ'איז אַדורכגעקומען בשלום אָהן אַ געשלעג און זיי זענען אַוועקגעגאַנגען. קיי־נעם איז קיין שום זאַך נישט איינגעפאַלען אַ טראַכט צו טון. אָבער אַ פּאָר טעג נאָך דער חתונה האָבען זיך די „וויזיטען" אָנגעהויבען איבערחזרן און דאָס יונגע ווייבעל האָט בעמערקט, אז דער יונגער מאַן איהרער צאָהלט די וויזיטאַטאָרען עפּיס געלד. איז איהר די זאַך געוואָרען אויפפאַלענד און זי האָט אָנגעהויבען נאָכפרעגען זיך וואָס פאַר אַ „שטייערן" צאָהלט דאָס איהר מאַן. ביז זי האָט זיך דערוואוסט אז די בעזוכער פון איהר מאַן זענען „שטאַרקע", וואָס קומען צו איהר זעליג מאָהנען אויסקויף-געלד.

און אַז זי האָט זיך אָנגעהויבען אינטערעסירען נענטער, האָט מען איהר דערצעהלט, אַז זעליג זאָל האָבען פאַר דער חתונה געהאַט דריי כלות. איינע פון זיי זאָל גאָר אַפילו האָבען גע־האַט פון איהם אַ קינד. די דאָזיגע יונגעלייט זענען עס געקומען אָננעמען זיך די עולה פון די געקשיוודעטע כלות און פלעגען פון איהם בעקומען אויסקויף-געלד. אַזוי זאָל עס האָבען געווען אַיִנ'ם סאַמע טאָג פון דער חופה און אַזוי זאָל עס אויך האָבען געווען שפּעטער.

די יונגע ווייבעל האָט נישט געוואוסט צי עס איז אמת אַלץ, וואָס מ'דערצעהלט איהר, אָבער זי האָט פערשטאַנען, אַז זי איז אַריינגעפאַלען און אַז קיין האָניג וועט זי שוין פון דעם בעשערטען נישט לעקען. האָט זי וועגען אַלץ דערצעהלט איר פאָטער און יענער האָט באַלד ערקלערט — ער וויל, אַז זעליג זאָל אָפּ'געבען זיין רוזשע. ס'האָט גע־דויערט עטליכע טעג. יעדער פון זיי האָט געבראַכט אַ נייעם וויסטען סקאַנדאַל ביז ענדליך ס'איז גע־קומען צו דעם, וואָס דער פאָטער האָט פערלאַנגט און זעליק האָט אָפּ'געגעט זיין יונגע פרוי, וועלכע האָט מיט איהם אַדורכגעלעבט („אַלץ הייסט געלעבט") קוים 3 וואָכען. איהר טרייסט איז אָבער — וואָס שנעלער פּטור געוואָרען פונ'ם שאַך מיט זיינע דריי כלות.

מרדכי גנאַט פערמשפּט אויף 4 יאָהר תפיסה

אורטייל פון אַפּעלאַציע־געריכט

(2) נעכטען איז פאָרגעקומען דער אַפּעלאַציע־פּראָצעס פון מרדכי גנאַט, וועלכער האָט בשעתו דערשאָסען אויף לוטאָמירסקאַ 5, דעם 22-יעהריגען משה יאַקובאָוויטש.

דאָס קרייז-געריכט האָט גנאַט'ן, דעם 25 דעצעמבער, פערמשפּט אויף 8 יאָהר תפיסה.

דאָס אַפּעלאַציע-געריכט האָט דעם אורטייל פערקלענערט אויף 4 יאָהר תפיסה.

דער פּראָקוראָר האָט ערקלערט, אַז ער גיט אַן אַ קאַסאַציע.

„לינת־הצדק" וועט פערדאָפּלען איהר הילף

מיט'ן בעקומען א נייע מאָדערן־איינגעאָרדענטע אויטאָ־קאַרעטקע פאַר דער פּאַגאָטאָוויע

די בויט און עלענד צווישען דער אָרימער בע־פעלקערונג אין דער איצטיגער קריטישער צייט האָט געבראַכט צו אַ געוואַלדיגער פערשטאַרקונג פון דער טעטיגקייט פון איינער פון די נוצליכע אינסטיטו־ציעס ביי אונז אין שטאָט, די נאַכט-פּאָגאָטאָוויע ביי לינת-הצדק.

דער אינסטיטוציע איז אָבער אומעגליך נאָכ־צוקומען דעם פערלאַנג פון די צעהנדליגער הילפס־רופען יעדע נאַכט, ווייל די פינאַנציעלע מיטלען האָבען נישט ערלויבט זיך צו פערזאָרגען מיט נאָך אַנ'אויטאָ, קאַרעטקע פאַר דער פּאָגאָטאָוויע.

ערשט איצט, אַ דאַנק דער גרויסער מתנה פון היגען נדבן א. י. גראָסלייט וועט מעגליך געמאַכט ווערען דער פּאַגאָטאָוויע ביי לינת הצדק צו פערדאָפּלען איהר הילף ביים לינדערען פיין און ווייטאָג.

א. י. גראָסלייט האָט אין צוזאַמענהאַנג מיט זיין 35־יעהריגען חתונה־יובילעאום בעשלאָסען צו שענקען פאַר דער נאַכט־פּאָגאָטאָוויע צוויי דריטעל פון אַנ'אויטאָ־קאַרעטקע וועלכע איז איינגעאָרדענט לויט'ן לעצטען וואָרט פון טעכניק און היגיענע.

די פערוואַלטונג פון „לינת הצדק" האָט איצט בעשלאָסען צו מאַכען אַלע אָנשטרענגונגען און זיך צו ווענדען צו דער אָפּפערוויליגקייט פון דער הי־גער בעפעלקערונג, כדי די מאָדערנסטע פּאָגאָטאָוויע קאַרעטקע זאָל ווי אַמגיכסטען קענען אָנהויבען צו פונקציאָנירען לטובת דער אָרימסטער בעפעלקערונג שוין אין דער נאָהענטסטער צייט וועט פאָרקומען די פייערונג פון בענייען די קאַרעטקע.

פון געריכט

פאַר נישט דערדינטע 2 טאָג מיליטער־דינסט — 3 חדשים טורמע

(א) אנדזשעי קויאַווסקי איז אריינגעטראָטען אין מיליטער אין יאָהר 1922 און האָט געדינט ביז'ן 12 נאָוועמבער 1924. דאַן איז ער בעפרייט געוואָרען אויף 2 טאָג, כדי צו פאָהרען א היים ברענגען זיינע ציוויל-זאַכען. ער האָט זיך אָבער נישט אומגעקעהרט און נישט אָפּגעגעבען די מילי־טערישע זאַכען, וואָס ער האָט געהאַט ביי זיך. מ'האָט איהם ערקלערט פאַר דעזערטיר. אין יאָהר 1925 האָט מען איהם אַרעסטירט בעת אַנ'אַבלאַווע אלס פערדעכטיגטען אין אויספיהרען א גנבה.

נעכטען איז זיין פּראָצעס פאָרגעקומען אין היגען מיליטערישען קרייז-געריכט. קויאַווסקי איז פער'משפּט געוואָרען אויף 3 חדש ם טורמע פאַר דעזערציע און אויף 1 חודש פאַר צונעהמען זיך די מיליטערישע מלבושים, צוזאַמען אויף 3 חדשים טורמע.

די היי־יאָהריגע 1 מאַי־פייערונג

די פּועלי־ציון וועלען היי־יאָהר דעמאָנסטרירען בעזונדער

די טעג איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די סאָציאַליסטישע פּאַרטייען וועגען פייערען דעם 1 מאַי. אויף דער קאָנפערענץ איז בעשלאָסען געוואָ־רען, אַז בלויז די מאַי־דעמאָנסטראַציע וועט זיין אַ געמיינזאַמע אין אין איהר גוועלען זיך בעטייליגען פּ. פּ. ס., דייטשע אַרבייטער־פּאַרטיי און בונד. אויפרופען און אַקאַדעמיעס וועלען יעדע פון די פּאַרטייען איינאָרדנען בעזונדער.

די פּועלי-ציון האָבען צוגעשיקט אַ מעלדונג, אַז זיי וועלען היי־יאָהר זיך נישט בעטייליגען אין דער אַלגעמיינער דעמאָנסטראַציע. די אַקאַדעמיעס און אויפרופען האָבען די פּועלי-ציון אויך פּראָ־יאָהרען איינגעאָרדענט בעזונדער. איצט וועלען זיי זיך אויך אין דער אַלגעמיינער דעמאָנסטראַציע נישט בעטייליגען און וועלען זי, צום ערשטען מאָל נאָך א רייה יאָהרען, איינאָרדנען זעלבסט־שטענדיג.

זעלבסטמאָרד פון א הויז־בעזיצער

(ב) אויף שעראַקאָווסקא 19 האָט זיך נעכ־טען דערשאָסען אויף טויט דער 21-יעהריגער הויז־בעזיצער אַדאָלף שאָפּנער.

דער גאַנג פון דער פּ. א. פּ. אַקציע אין לאָדז

נישט קוקענדיג דערויף וואָס די הויפּט־פּראָפּאַגאַנדאַ פאַר דעם קאַמפּיין וועט זיך ערשט אָנהויבען אין דער קינפטיגער וואָך, פיהרט די ליגע פאַר'ן אַרבייטענדען א"י אינטענסיוו איהר אָרגאַניזירונגס־אַרבייט.

דער פאָרשטעהער פון דעם צענטראַל־פער־באַנד פון די ליגעס אין פּוילען ה' ב. קאַרייזמאַן האָט צוזאַמען מיט דעם פאָרזיצער פון דער לאָד־זער ליגע רעד. יוסף לוי אָפּגעהאַלטען אַ קאָנ־פערענץ מיט א רייהע אָנגעזעהענע געזעלשאַפט־ליכע טוער צווישען דער לאָדזער לעהרערשאַפט וועגען דעם אַנטייל פון דער לעהרערשאַפט אין דער ק. פּ. א"י־אַקציע, און זיי האָבען פערשפּראָ־כען זייער אַקטיווע מיטבעטייליגונג אין איהר.

די אָרגאַניזאַציעס וועלכע זענען אָנגעשלאָ־סען אין דער ליגע האָבען זיך פערפליכטעט מיט בעשטימטע קאָנטינגענטען. די ערשטע ראַטע ווערט אַריינגעטראָגען זונטאָג.

קופּאָן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג דאָנערשטאָג, דעם 23-טען אפּריל

אַ בעקאַנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַק־ציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט" — פון דעם זעלבען טאָג. —

א בריף אין רעדאַקציע

זייער געעהרטע רעדאַקציע!

דערלויבט דאָך, דער פערמיטלונג פון אייער חשובער צייטונג זיך צו ווענדען צו די אַלע, וואָס ווייסען עפּעס וועגען דעם אַלטען יודישען פאָלקס־שרייבער פון לאָדז, יעקב מאָרגענשטערן, אָדער — ווי ער האָט אויך זיך געחתמעט אויף זיי־נע פאָלקסביכלעך — יעקל לערער, זיי זאָלען זיך שטעלען מיט מיר אין פערבינדונג און אויסהעל־פען מיר מיט ידיעות וועגען דעם דאָזיגען פערגעס־סענעם שריפטשטעלער. די דאָזיגע ידיעות זענען מיר נייטיג פאַר אַנ'אַרבייט וואָס איך גרייט צו ווע־גען יעקב מאָרגענשטערן, דעם מחבר פון אַזעלכע בשעתו פּאָפּולערע מעשה־ביכלעך, ווי „מעשה מג' אחים", „שמחה פלאַכטע" א. אַנד. אפשר וועלען זיך נאָך אָפּזוכען אין לאָדז קרובים און פריינד וואָס האָבען אויפגעהיט מאָרגענשטערנס עזבון, זייגע כתבים, בריף, בילדער, זכרונות וועגען איהם — זאָלען זיי זיך שטעלען מיט מיר אין פערבינדונג און מיטהעלפען צו ורעסטאַווירען אַ אינטערעסאַנטע געשטאַלט פון דער יודישער פאָלקס־ליטעראַטור.

מיט דאַנק פאָראויס און בעסטען גרוס

זלמן רייזען

מיין אדרעס: Załman Rejzin, Wilno, W. Pohulanka 17

פון יודישען טעאַטער

מאָרגען א נייע פּרעמיערע „די דאָר־פישע ליבע"

היינטיגען פרייטאָג ווערט אין טעאַטער „פיל־האַרמאָניע" אויפגעפיהרט דורך ש. קוטנער די שטאַרק אויסגענומענע אין אַמעריקא גלענצענדע פּיעסע פון יוליוס אַדלער „די דאָרפישע ליבע".

די פּיעסע וועלכע איז איינע פון די בעסטע פון יוליוס אַדלער, האָט אין זיך פּרעכטיגע מוזיק. שיינע געזאַנגען, אַ סך קאָמישע סיטואַציעס און זעהר שעהנע טיפּען פון יודישען דאָרפס־לעבען. אין דער פאָרשטעלונג בעטייליגט זיך דער גאַנ־צער אַנסאַמבל פון טעאַטער „פילהאַרמאָניע" בראש מיט די גאַסט־שפּילער פּ. וויינטער און ש. קוטנער. שבת 4 נאָכמיטאָג און מאָנטאָג דעם 27־טען געהט אין טעאַטער „פילהאַרמאָניע" די לעצטע 2 מאָל די שטאַרק אויסגענומענע פּיעסע „די פּערסישע כלה" צו פּאָפּולערע פּרייזען פון 80 גראָשען־

היינט קאָנצערט פון עריקאַ מאָריני

היינט דאָנערשטאָג 8.30 אָווענד קומט אין אונזער שטאָט די פענאָמענאַלע פידלערין עריקאַ מאָריני, וועלכע פייערט אויף דער גאַנצער וועלט אויסערגעוועהנליכע טריומפען.

די וועלטס-קריטיק רופט זיך אָפּ מיט גרויס בעגייסטערונג וועגען דעם שפּילען פון עריקאַ מאָ־ריני און איהר העררליכען טאַלאַנט.

עריקאַ מאָריני וועט היינט אויספיהרען אין פילהאַרמאָניע-זאַל צווישען אַנדערע די שאַפונגען פון: פּאַגאַניני, טאַרטיני, וויעניאַווסקי, באַך, בעט־העווען, מאָצאַרט, בראַהמס, סאַראַסאַטי און פון אַנדערע גרויסע קאָמפּאָזיטאָרען.

דער היינטיגער קאָנצערט פון עריקאַ מאָריני האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס צווישען די מוזיקאַלישע קרייזען פון אונזער שטאָט.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דאָנערשטאָג, 23 אַפּריל

11,58 צייט-סיגנאַל, וועטער בעריכט און טאָג-פּראָגראַם, קינאָ-און טעאַטער-רעפּערטואַר. 12.15 גראַמאָפאָן-פּליטען. 12 35 שול-קאָנצערט פון דער וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע — איז פּראָגראַם פּויל־שע מוזיק, 2,00 „מוזיק אין לעבען פון קינד" (טראַנסמיסיע פון וואַרשאַ), 3.30 לאַנדוירטשאַפטליכער מאַטעריאַל, 4,10 קאָמוניקאַט פאַר שיפער און פישער, 5,15 גראַמאָפאָן פּליטען פון וואַרשאַ, 5,15 פאָרטראַג פון פּראָפ. לעשנאָדאָרסקי „קריזיס פון דער אייראָפּעאישער קולטור", 5,45 קאָנצערט גע־ווידמעט דער שאַפונג פון טאַדעאוש יאַרושעצקי (טר. פון וואַרשאַ), 7,45 פערשידענעס, 7 10 קאָ־מוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָ־גראַם אויף מאָרגען, 7,25 גראַמאָפאָן פּליטען. 7,35 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל פון וואַרשאַ. 8,00 פע־ליעטאָן א. ט. „די צעשריטע זעלבסטמערדער (טר. פון וואַרשאַ), 8,15 ראַדיאָ טעכנישער שמועס פון וואַרשאַ, 8,30 לייכטע מוזיק אויסגעפיהרט פון פּוילישען ראַדיאָ-אָרקעסטער (טר. פון וואַרשאַ), 9,30 אודיציע פון וואַרשאַ א. ט. „די גאָלדענע צייטען פון ריטערטום". 10,15 סאָלאָ-קאָנצערט פון פּויזען, 10,35 „פּ.א.ט."-וועטער-פּאָליציי-און ספּאָרט־קאָמוניקאַטען, טאַנץ-מוזיק פון וואַרשאַ.

די דריי יודישע מנובלים
פון וועלכע די ווינער יודען האָבען איצט אויסצושטעהן גרויסע צרות

„דיינע פערפאָלגער און דיינע פערדאַרבערס, וועלען פון דיר אַליין אַרויסקומען", קלאָגט דער נביא.

פיל בלעטער פון דער יודישער געשיכטע זענען דורכגעווייקט מיט בלוט און טרעהרען, זענען פער־טונקעלט מיט די צרות און ליידען, וואָס יודישע פעררעטער האָבען געבראַכט אויף יודען מיט זייערע פערפאָלגונגען און פערלוימדונגען.

אין ווין לעבען איצט דריי יודישע פעררע־טער, געוועזענע ישיבה בחורים, וועלכע פערפאָל־גען יודען מיט שרעקליכע פערלוימדונגען און אַנטי־סעמיטישע העצעס. זיי זענען, אַלעקסאַנדער ווייס (אַ געוועזענער ישיבה־בחור און קאָמוניסט); אליהו רובין (אַ רב'ס אַ זוהן) און משה איינעהרל (אַ זוהן פון אַ שמש). די דריי „פיינע בריה'ס", ווי מענדעלע מוכר־ספרים וואָלט געזאָגט, זענען פיהרער פון די ווינער אַנטיסעמיטישע „האַקענקרייצלער". זיי גיבען אַרויס אַן'אַנטיסעמיטישע טאָג־צייטונג מיט'ן נאָמען „די פרייהייט", וועלכע ווערט פערקויפט אין די גאַסען פון אַנטיסעמיטען מיט'ן „האַקענקרייץ"־צייכען אויף די אַרבעל פון זייערע רעק.

אין די צייטען פון דער פאַשיסטישער געפאַהר אין ווין האָבען זיי געהעצט צו פּאָגראָמען אויף יודען. זיי אָרגאַניזירען די אַנטיסעמיטישע „האַ־קענקרייצלער" סטודענטען צו שלאָגען יודישע סטו־דענטען אין די אוניווערזיטעטען. און זיי האָבען שוין מיט זייערע פערלוימדונגען און העצעס גע־בראַכט פיל אומגליק און צרות אויף ווינער יודען.

עס איז אַ שרעקליכע ערשיינונג און אַ גרויסע שאַנדע פאַר דער קריסטליכער בעפעלקערונג. וואָ־רום, וואָס טראַכטען די קריסטען, ווען זיי לעזען יעדען טאָג אין דער „יודישער צייטונג", אין דער ווינער „פרייהייט", די אַנטיסעמיטישע העצעס און פערלוימדונגען אויף יודען?

ווינער יודען בעטען זיך ביי זיי: געוואַלד, יו־דען, בני רחמנים, האָט גאָט אין האַרצען און שמד'ט זיך אָפּ צום שוואַרצען יאָהר! עס וועט זיכער נישט זיין, זאָגט מען זיי, קיין גרויסער ליאַך אין הימעל, ווען זיי וועלען זיך שמד'ען. עס האָבען זיך שוין גע'שמד'ט, רעדט מען זיי צו, פיל שעה־נערע און פיינערע יודען, ווי זיי זענען, דען ווען זיי שמד'ען זיך, וואָלט זייער אַנטיסעמיטישע טע־טיגקייט וועניגסטענס נישט געווען אַזאַ שאַנדע פאַר דער וועלט און וועהטאָג פאַר יודען. מילא, מען איז שוין געוואוינט, אַז משומדים זאָלען זיין פערביטערטע פיינד פון יודען.

אָבער זיי ווילען זיך נישט שמד'ען, כאָטש גיב זיי אַכצעהן קרענק! פערקעהרט, זיי דערמאָהנען דעמאָנסטראַטיוו איבעראַל, אַפילו דאָרט וואו מען דאַרף עס נישט, אַז זייער רעליגיע איז „מאָזאַאיש" (יודישער גלויבען). דאָס טוט זיי די יודען אויף צופּוקעניש. דען פון די גרויסע צדיקים זענען זיי גראָד נישט. זיי וואָלטען פּונקט געקענט זיין אַזעל־כע גוטע גוים, ווי זיי זענען יודען. דאָס „גוי'איש־קייט" וואָלט זיי, חלילה, נישט געשאַדט צו זייער לומפּיגער אַנטיסעמיטישער טעטיגקייט. אָבער עס שיינט, אַז די פעררעטער האָבען אַ גאַנץ בעזונדערען רייץ צו זיין יודישע אַנטיסעמיטען.

צוריק מיט אַ צייט, האָט זיך דער קאַמף פון די דריי יודישע פעררעטער אין זייער „פרייהייט" געריכטעט הויפּטזעכליך געגען די ווינער סאָציאַל־דעמאָקראַטען. די פינסטערע אַנטיסעמיטישע האַ־קענקרייצלערישע „פרייהייט" איז געגרינדעט געוואָ־רען מיט דעם צוועק צו בעקעמפען די סאָציאַליסטען. די דריי פעררעטער האָבען בעקומען דעמאָלט גרויסע סומען געלד פון די רעאַקציאָנערע פאַשיסטישע „היימוועהר"־פאַרטייען, כדי דעם קאַמף צו פיהרען.

איצט, אַז דער גרעסטער טייל פון די פאַשיס־טישע „היימוועהר" איז איבערגעגאַנגען אין לאַגער פון די „האַקענקרייצלער", וועלכע פיהרען אויס־

(אַ בריף פון ווין)

שליסליך אַנטיסעמיטישע פּאָליטיק און פערפאָלגען יודען, איז די „פרייהייט" מיט די דריי יודישע פער־רעטער, ווייס, רובין און אייגעהרל, אַריבערגע־גאַנגען אין לאַגער פון די „האַקענקרייצלער".

ווער זענען די דריי „חברה"־לייט, און אין וואָס בעשטעהט זייער אַנטיסעמיטישע טעטיגקייט?

דער ערשטער און שרעקליכסטער פון זיי, אַ־לעקסאַנדער ווייס, דער הויפּט־רעדאַקטאָר פון דער „פרייהייט", און געהיימער פיהרער פון דער „האַ־קענקרייצלער" פּאַרטיי. איז, קען מען זאָגען, כמעט דער טיכטיגסטער און טאַלאַנטפולסטער ווינער זשור־נאַליסט. ער האָט אַ שאַרפען קאָפּ מיט נאָך אַ שאַר־פערער פען. ער איז, ליידער, אַן'עכט יודישער קאָפּ, וועלכער האָט זיך אין דעם פאַל אַרויסגעוויזען אַלס אַן'אומגליק פאַר יודען.

צוריק מיט איינינע יאָהר, איז ער געווען אַ „לינקער" סאָציאַליסט און הויפּט־רעדאַקטאָר פון דער ווינער סאָציאַליסטישער צייטונג דער „אבענד". ער פלעגט מיט זיין שעהנער פען שטירצען מיניסטאָ־רען פון זייערע אַמטען, און די רעגירונגען, קאַפּי־טאַליסטען און בערזע־שפּעקולאַנטען האָבען געציטערט פאַר אַלעקסאַנדער ווייס, ווי פאַר'ן טייוועל.

ער שטאַמט פון אַ פרומער יודישער פאַמיליע פון אונגאַרן. אין זיין יוגענד איז ער געווען אַ לערנער, אַ ישיבה־בחור מיט אַ שאַרפען מוח, נאָכ־הער איז ער אַוועק קיין ווין, וואו ער האָט שטו־דירט און אַנטיילגענומען אין דער סאָציאַליסטישער בעוועגונג. ער האָט באַלד אַרויסגעצייגט זשורנאַליס־טישע פעהיגקייטען און איז געוואָרען אַ מיטאַרביי־טער פון דער סאָציאַליסטישער צייטונג דער „אבענד". עס האָט לאַנג נישט געדויערט, איז ער געוואָרען הויפּט־רעדאַקטאָר פון „אבענד", וועלכער איז דע־מאָלט געווען אַן'איינפלוסרייכע סאָציאַליסטישע צי־טונג, מיט אַ גרויסער צירקולאַציע.

נאָכהער איז אַלעקסאַנדער ווייס געוואָרען אַ קאָמוניסט, און האָט דעמאָלט שטאַרק בעקעמפט די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פיהרער און די פּאַרטיי־פּאָליטיק, וועלכע זענען פאַר איהם געווען צו ווע־ניג „רעוואָלוציאָנער".

אין דער זעלבער צייט אָבער, וואָס ווייס איז געווען אַזאַ הייסער רעוואָלוציאָנער און איז געווען גרייט צו דערטרינקען די סאָציאַל־דעמאָקראַטען צו־זאַמען מיט די קאַפּיטאַליסטען אין אַ לעפעל וואַסער, האָט ער אין געהיים גענומען ביי די קאַפּיטאַליסטען און בערזע־שפּעקולאַנטען גרויסע סומען געלד און ער האָט זיך געקויפט אַ רייכע זומער־וואוינונג און אַן'אויטאָמאָביל.

נו, מילא, עס זאָל זיך נישט טרעפען, וואָס עס קאָן זיך טרעפען. וואָלט מען איהם נישט געכאַפּט וואָלט גאָר נישט געווען. האָט מען איהם אָבער געכאַפּט אַלס „כאַבאַרניק" און מען האָט איהם אַרעסטירט.

ער האָט געהאַט אַ גרויסע צאָהל אָנהענגער אין די ווינער ראַדיקאַלע אַרבייטער - קרייזען, ער איז געווען, צוליב זיין קאַמף געגען די קאַפּיטאַליס־טען און שפּעקולאַנטען, זעהר פּאָפּולער ביי דער אָרימער בעפעלקערונג. דעריבער איז די נאַכ־ריכט וועגען זיין פערראַט און זיין אַרעסט געווען אַ גרויסע שאַנדע פאַר אַלע סאָציאַליסטען.

נאַטירליך, האָט מען איהם גלייך אַרויסגעוואָר־פען פון דער רעדאַקציע פון „אבענד". מען האָט איהם אויסגעשלאָסען פון אַלע ראַדיקאַלע אינסטי־טוציעס, און ביי זיין פּראָצעס איז ער פערורטיילט געוואָרען צו זעקס מאָנאַטען טורמע.

אָפּגעזעסען זיין שטראָף, איז אַלעקסאַנדער ווייס אַרויס אַן'אַנדער מענש, מיט נייע „אידעאַלען".

ער האָט זיך פערקויפט צו די פאַשיסטישער רעאַקציאָנערער „היימוועהר", גענומען ביי זיי געלד און געגרינדעט די „פרייהייט" צו קעמפען געגען די אַרבייטער און סאָציאַל־דעמאָקראַטען.

קיין איינציגער ווינער זשורנאַליסט האָט נישט אָנגענומען קיין שטעלע אין דער „פרייהייט" פון דעם פעררעטער ווייס.

בלויז צוויי „מיטאַרבייטער" האָט ער געקרי־גען. אויך געוועזענע „סאָציאַליסטען", אויסוואור־פען פון ענגסטען סאָרט, אייבער מיט'ן נאָמען משה איינעהרל און דער צווייטער אליהו רובין.

משה איינעהרל איז אַ זוהן פון אַ פרומען יודען, אַ שמש, וועלכער האָט געשטאַמט פון גאַליציע און איז שוין טויט. אליהו רובינס פאָטער איז אַ געוועזענער רב, וועלכער וואוינט אין 20־טען ווינער דיסטריקט און וועלכער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון זיין פיינעם זוהנדעל.

נאַטירליך קאָן מען דעם פאָטער. דעם געווע־זענעם רב, נישט מאַכען פעראַנטוואָרטליך פאַר זייני זוהנ'ס אַנטיסעמיטישע געמיינהייטען. דער פרו־מער יוד האָט, נעבעך, געריסען „קריעה", גלייך ווי זיין זוהן וואָלט זיך גע'שמד'ט, און ער וויל פון איהם מעהר נישט הערען.

פאַר געלד האָבען זיי פערקויפט זייערע נשמות, זייער געוויסען, די צוויי יודישע אַנטיסעמיטען, וועלכע פערלוימדען איצט ווינער יודען אין דער „פרייהייט" און טוען זיי אָן גרויסע צרות און שאַנדע.

די ווינער יודען פּרובען קעמפען געגען די דריי אַנטיסעמיטישע „יודען" און געגען דער „פריי־הייט", אָבער אָהן ערפאָלג.

„די פרייהייט" ווערט פון די יודען נאָכאַנאַנד פערקלאָגט אין געריכט צוליב פערלוימדונג. דער הויפּט־רעדאַקטאָר ווייס און זיינע מיטהעלפער רו־בין און איינעהרל ווערען נאָכאַנאַנד פערורטיילט. לויט די צייטונג־געזעצען, צו טורמע אָדער געלד־שטראָף. זיי בעצאָהלען די געלד־שטראָף און פער־לוימדען ווייטער....

מ—ה.

אַן'אינטערנאַציאָנאַלער טעאַטער
מיכאַאיל טשעכאָוו וועגען די אויפגאַבען פון טעאַטער

אין ריגע געפינט זיך איצט דער וועלט־בערימ־טער רוסישער אַקטיאָר מיכאַיל טשעכאָוו. מיכאַיל טשעכאָוו איז איינער פון די בעדייטענדסטע פאַר־שטעהער פון איצטיגען רוסישען טעאַטער. טשע־כאָוו'ס נאָמען איז בעקאַנט אין גאַנץ אייראָפּא.

מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט טשעכאָוו פער־לאָזען סאָוויעט־רוסלאַנד און איז תיכף איינגע־לאַדען געוואָרען אין טעאַטער פון מאַקס ריינהארד.

מיכאַיל טשעכאָוו האָט דערצעהלט די פּרעסע־פאָרשטעהער, אַז ער איז אַרויסגעפאָהרען קיין אויס־לאַנד, כדי צו פערפולקאָמען זיינע ידיעות מיט נייע דערפאַהרונגען און צו בעקומען נייע מאַטער־יאַלען, וועלכע ער האָט נויטיג פאַר דעם גרויסען ווערק וועגען טעאַטער, וואָס ער גרייט איצט צום דרוק.

בעת טשעכאָוו האָט זיך אין אויסלאַנד בעגע־גענט מיט ריינהאַרד, האָט ער מיט פרייד אָנגע־נומען זיין פאָרשלאַג צו אַרבייטען אין טעאַטער אונטער זיין אָנפיהרונג. טשעכאָוו האָט נישט בע־הערשט אין דער נויטיגער מאָס די דייטשע שפּראַך און ער דערמאָנט זיך איצט, מיט וואָס פאַר אַ געדולד ריינהאַרד האָט מיט איהם געלערנט די שפּראַך.

טשעכאָוו לעבט איצט בעשטענדיג אין פּאַ־ריז. דאָרטען אַרבייט ער אויפ'ן געביט פון טעאַטער. ווי אויך אויפ'ן געביט פון קינאָ. אין אויסלאַנד האָט טשעכאָוו אַנטיילגענומען אין מעהרערע פיל־מען, ער אָבער גיט דאָס פאָררעכט דעם טעאַטער.

אין דער נאָהענטסטער צוקונפט האָט טשעכאָוו בדעה אוועקצושטעלען עטליכע קליינע מיניאַטורען פאַר'ן טאָן־פילם אין רוסיש. וואָס איז נוגע דעם טעאַטער, זוכט טשעכאָוו אויפ'ן דאָזיגען געביט נייע וועגען. ער האַלט, אַז דאָס טעאַטער וועט גובר זיין דעם אַנגריף פון קינאָ, בעת ער וועט [illegible] פערשטעהען און פערבעסערען זיינע פעהלערען.

טשעכאָוו האַלט, אַז דאָס טעאַטער איז געבליבען שטעהען אויף זיין ענטוויקלונג־וועג. די פאָרמען פון איצטיגען טעאַטער זענען פערעלטערט.

עס דאַרף געשאַפען ווערען אַ נייער טעאַטער, וועלכער דאַרף געבויט ווערען אַזוי, אַז דער שפּי־לען פון די אַקטיאָרען זאָל נישט זיין אָפּהענגיג פון דער שפּראַך. עס דאַרף געשאַפען ווערען אַזאַ „אינטערנאַציאָנאַלער טעאַטער", וועלכער זאָל זיין געבויט אויף דער האַרמאָניע פון וואָרט, זשעסט און פאַנטאַזיע.

די דאָזיגע דריי עלעמענטען דאַרפען שאַפען דעם טעאַטראַלען ספּעקטאַקל, וועלכער זאָל זיין פערשטענדליך און זאָל אויפגענומען ווערען פון עולם, וואָס קען אַפילו נישט די שפּראַך. אין וועל־כער די פּיעסע ווערט אויפגעפיהרט. אין דער דאָ־זיגער ריכטונג אַרבייט איצט מ. טשעכאָוו.

גראַד אַזאַ טעאַטער האָט טשעכאָוו איצט בדעה צו שאַפען.

טשעכאָוו איז איבערצייגט, אַז אַ גינסטיגע לעזונג פון דעם אויבענדערמאָנטען פּראָבלעם וועט צוריקקעהרען דעם טעאַטער צום מצב, וועלכען ער האָט מיט אַ צייט צוריק פערנומען.

די ערשטע קאָנקרעטע דערגרייכונגען זיינע וועט טשעכאָוו בעווייזען אין פּאַריז דעם זומער.

ער האָט איינגעלאַדען אין זיין טעאַטער אַ גאַנ־צע רייהע אָנגעזעהענע רוסישע אַקטיאָרען.

טשעכאָוו האַלט, אַז אויך די אַלטע אַקטיאָרען קענען זיך צופּאַסען צו דער נייער צייט און מיט־העלפען דעם ווייטערדיגען אויסבוי פון מאָדערנעם טעאַטער.

---==:o:==---

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל־בעאַרבייטונגען
שלאָסעריי־אַרבייטען
מאַשינען־טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13
(רוג זאַכאָדניאַ)

דער „פוילישער שטערן" (15
סענסאַציאָנעלער ראָמאַן פון דעם וועלט־קריג

האַררי האָט מיט ברייט־געעפענטע אויגען גע־קוקט אויפ'ן קאָמענדאַנט, וועלכענס פנים עס איז געווען שטאַרק צושמייכעלט.

— אין דריי אָדער פיר טעג אַרום — האָט זיך אָפּגערופען דער קאָמענדאַנט — וועט איהר דער־הר'געט ווערען אין אַ שלאַכט... איך מיין, אַז איהר וועט צוריסען ווערען פון אַ באָמבע... אָדער וועט עס אפשר בעסער זיין, אַז איך וועט צורעכט־מאַכען אַ קויל'ען־וואַרפער... איבעריגענס, אויב אייך גע־פעלט בעסער אַן'אַנדער טויט — האָב איך גאָרנישט דערגעגען! — האָט זיך דער קאָמענדאַנט פונאַנ־דערגעלאַכט, בעמערקענדיג לויט דעם אויסדרוק פון האַררי'ס אויגען, אַז ער האָט איהם פערשטאַנען.

— געמאַכט!

— איך רעכען, אַז אייך איז עס אַלץ איינס, — האָט דער קאָמענדאַנט שוין ערנסט צוגעגעבען — איך ווייס, אַז קיין נאָהענטע האָט איהר נישט, אַ חוץ אייער ברודער און זיין ווייב. אייער ברודערס ווייב איז אָבער אין אַמעריקע, און פרענק וועט זיך וואַהרשיינליך וועגען אייער טויט נישט גאָר שנעל דערוויסען... הייסט עס, אַז אומזיסטיג זיין צוליב זיי — בעדאַרפט איהר נישט... זענט איהר מסכים מיט מיר?

אַקוויט האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט.

— זעלבסטפערשטענדליך... הגם עס גלוסט זיך מיר נישט שטאַרק צו שטאַרבען אין די יונגע יאָהרען... האַלט איהר עס פאַר נויטיג, איך זאָל פערשווינדען?

— אַבסאָלוט נויטיג!

— ווי אַזוי זשע וועלען מיר עס מאַכען?

— זעצט אייך היינט אין אָוועגד אַריין אין דער שיף און זאָרגט וועגען גאָרנישט. צום ריכטיגען טערמין וועט איהר בעקומען אַלע געהעריגע אָנ־ווייזונגען.

— ווען וויל איך זיך זעהען מיט אייך?

דער קאָמענדאַנט האָט אַ שמייכעל געטון.

— דאָס אַלץ ווענדט זיך אין אייך, אַקוויט, וואַהרשיינליך, נאָך דעם, ווי ער וועט האָבען פער־ענדיגט אייער מיסיע. אין דער דאָזיגער צייט וועט פרייליין קווייטמאַן אָנהאַלטען דעם קאָנטאַקט צווי־שען אונז. אין דער היינטיגער וועט איהר בעקומען פון איהר ריכטיגע, גענויע אָנווייזונגען. דערווייל, צום ווידערזעהען! איך איל זיך.

— אָבער — האָט איהם האַררי געפּרובט אָפּ־שטעלען — איהר האָט דאָך מיר נישט געזאָגט, וואָס איך האָב צו טון, און סאַראַ ראָלע איהר טוט מיר אָן?

— מאָרגען, — האָט געענטפערט דער קאָמענ־דאַנט, פערקנעפּעלענדיג זיך דעם פּאַלטען — מאָרגען וועט איהר ווערען דער סוחר באַזיל בעלפאָרד.

קאַפּיטעל אכט
אַ פּעקעל אין ווייס פּאַפּיר

ביים איינגאַנג פון דעם קלוב איז געשטאַנען אַ טאַקסובקע.

האַררי האָט צוגערופען דעם שאָפער און גע־הייסען זיך פיהרען צו מערי קווייטמאַן.

צום צווייטען מאָל היינטיגען טאָג איז האַררי געפאָהרען אַ חוץ דעם צענטער שטאָט.

וויגענדיג זיך אין די אויטאָמאָביל־קישענס, האָט דער יונגערמאַן אַריינגעטראַכט אין דעם בעקומענעם אויפטראָג.

אין אַ מעת לעת שפּעטער האָט ער זיך גע־דאַרפט אָפּזאָגען פון זיין פערזאָן, און פערוואַנדלען זיך אין אַן'ענגליש־דייטשען סוחר, ד. ה. ווערען איינגאַנצען אַן'אַנדער מענש.

די אויפגאַבע איז געווען נישט קיין לייכטע, און אַקוויט האָט נישט געקאָנט אָפּטרייבען פון זיך דעם פּיינליכען געפיהל:

ביי בעלפאָרדען דאַרף דאָך זיין אַ משפחה, פריינד, קרובים...

וועט איהם דען געלונגען די אַלע מענשען אָפּ־צונאַרען?

ווי זעהט ער אויס אויסערליך, דער בעלפאָרד?

צי וועט איהם געראָטען אַרויסצובעקומען אַ באַ־הערטע עהנליכקייט?

עס איז געווען אַ נאַרישקייט פון זיין זייט — האָט ער געטראַכט — וואָס ער האָט וועגען דעם אַלעמען נישט געטיילט זיך מיט דעם קאָמענדאַנט... איצט איז שוין שפּעט. און בכלל איז שווער צו האָבען אַ מגא ומשא מיט דעם דאָזיגען מענשען.

סוף כל סוף, וואָס האָט ער מיטגעטיילט איהם, האַררי'ן?

בסך הכל באַר דאָס, אַז עס עגזיסטירט אַ גוט־פערקאָנספּירירטע שפּיאָנישע אָרגאַניזאַציע, וועל־כע בעקומען גענויע ידיעות וועגען די איבערגרופּי־רונגען פונ'ם ענגלישען מיליטער און פון פלאָט, און אַז צו דער דאָזיגער אָרגאַניזאַציע געהערט אַ געוויסער באַזיל בעלפאָרד, וועלכער איז נישט לאַנג צוריק אַרעסטירט געוואָרען.

דער קאָמענדאַנט האָט איהם אויך מיטגעטיילט, אַז מיט די שפּיאָנען האָט אויך אַ שייכות די טענצע־רין נור־על־דין...

און דאָס איז דאָך געווען איבגאַנצען, וואָס ער האָט זיך דערוואוסט...

אַביסעל קנאַפּליך!

היינט דאַ איז נאָך צוגעקומען דער אומפער־שטענדליכער, אומדערקלערבאַרער מאָרד פון דעם אַלטען קווייטמאַן...

האַררי האָט זיך געפּרובט בערוהיגען מיט דעם געדאַנק, אַז מערי קווייטמאַן וועט איהם אפשר קאָ־נען אויפקלערען געוויסע זאַכען, וועגען וועלכע דער קאָמענדאַנט האָט מיט איהם קיין צייט נישט געהאַט צו רעדען.

ביין, דאָס אויך אַ שוואַכע האָפנונג!

וואָס קאָן איהם מערי זאָגען, אַ חוץ דעם, וואָס מיט אַ שעה פריהער האָט זי נישט געוואוסט, און ס'וועט איהר אויסקומען צו אַרבייטען מיט איהם, מיט האַררי'ן?

זיי ביידע דאַרפען משמעות וואַרטען אויף אינ־סטרוקציעס.

(פאָרזעצונג קומט).

פאר פייער און פאר וואסער...

אז א גאליציאנער ווייבעל צורעדט זיך

פון ב. קאוובער.

... איך בין א גאליציש ווייבעל. מיין מאן איז אויך א גאליציאנער. אין לעמבערג האבען מיר זיך בעקענט. אין שטאטישען גארטען. אי, איז דאס א גארטען. איך געדענק עס נאך. עס איז נישט מעהר ווי 16 יאהר אין דעם. איך האב נאך דעמאלס קיין קינדער נישט געהאט און נישט קיין גרויע האר און נישט קיין רומאטיזם. הערען זי, יעדע נאכט מוז מען מיין מאן אויסרייבען מיט שפריט, אדער מיט אזא לימענע זאפט, וואס מען קויפט עס אין אפטייק מייגען זי, אז עס העלפט? ווייסען וואס! עס העלפט נישט, נאר די שכנים זאגען, אז ס'איז גוט; רייבט מען. פאר א זלאטע שפריט געהט אוועק אויף איין מאל.

דאקטוירים זאגען, אז איך דארף פאהרען נאך צאפאט. יענע וועטערען זענען גוט פאר מיר. קען איך נישט פאהרען; איך וויל נישט לאזען מיין מאן אליין. ער איז א שעהנער און א געזונטער און א פרעהליכער. ער איז פול מיט לעבען; וועט ער זיך ארייגלאזען מיט פרעמדע פרויען, און דאס שטעהט מיר נישט אן. איך בין זיין געזעצליכע פרוי, דארף ער פון קיין אנדער פרוי נישט וויסען.

איין מאל האבען מיר געהאלטען א מיידעל, א ליפוואסשקע, האט זיך מיין מאן גענומען טשעפען צו איהר און איהר האט עס נישט געארט. ער איז איינמאל ארונטער פון בעט און אריין אין איהר צימער און איך האב אליין געהערט ווי זי האט געזאגט צו מיין מאן: „נישט איצט, וועט איהר וועט שיק'ן אייער נאריש ווייבעל אויס'ים"...

און מיין מאן האט זי געקושט און געענטפערט: „זי שלאפט ווי געהרג'עט, לייגט עס נישט אפ, איך"... און ער האט זי נישט אויפגעהערט צו קושען..

אויף מארגען האב איך די ליטוואטשקע ארויסגעטריבען פון הויז און מיין מאן איז נעלם געווארען.

צוויי חדשים האט ער זיך געזוימט; ער איז געווען מיט איהר אין ווארשא ער האט עס מיר אליין געזאגט ווען ער איז צוריקגעקומען.

זייט דעמאלס האלט איך נישט קיין מיידלעך ביי מיר אין הויז, אפילו נישט מיין יונגערע שוועסטער. ער האט מיר א סך מאל געזאגט, אז זי איז זעהר א שעהנע און א גוטע נשמה. איז דאס מיר נישט געפעלען, האב איך איהר אנגעזאגט, אז זי זאל צו מיר נישט קומען אין הויז אריין. אבער מענשען, גוטע פריינד, דערצעהלען מיר, אז ער בגעגענט זיך מיט איהר אין שענקוויטש-פארק און פון דארט געהט מען וואו מען וויל. עס קען זיין ס'איז אמת, אבער איך זעה עס נישט מיט מיינע אויגען, ארט עס מיך נישט.

און אז מען רעדט מיט מיין מאן, זאגט ער, אז ער ליבט מיך; ער ליבט מיך, זאגט ער, ווייל איך בין א שטילע און א גרויסע בריה. איך קאך און באק, און ניי און העקעל, און איך באר די קינדער צוויי מאל א טאג. און די קליידער, וואס איך טראג, ניי איך אליין; דאס בעסטע קלייד, קאסט נישט מעהר ווי 60 זלאטעס. א פארטיגע דארף קאסטען 160. אלע מיינע סוועטערס האב איך אליין אויסגעשטריקט, אט א דעם סוועטער, וואס איך טראג האב איך אויסגעשטריקט אין דריי טעג צייט. אזא סוועטער איז ווערט 45 זלאטעס און מיר קאסט ער נישט מעהר ווי 13 זלאטעס מיט 40 גראשען. ווען נישט מיינע ראמאטעס וואלט איך געקאנט א סך מעהר אויפטון. און געטריי בין איך איהם אויך; איהר וועט מיר גלויבען אדער נישט, זייט איך בין זיינע א געזעצליכע פרוי, האט מיך קיין פרעמדער מאן נישט אנגעריהרט. מיין מוטער, אונז צו לענגערע יאהר, איז אויך אזוי געווען. אבער זי האט נישט געהאט קיין רומאטעס און מיין גאט-זעליגער פאטער האט איהר נישט בעדארפט רייבען מיט שפריט און לימענע-זאפט. ווען מיין מוטער איז אלט געווען 75 יאהר, האט זי נאך געהאט אלע ציין אין מויל, נישט געווען טויב, נישט בלינד און געהאט א בעסערען אפעטיט צום עסען ווי איך. און איך בין ערשט 34 יאהר אלט, האב איך שוין נישט קיין כח און איך האב שוין גרויע האר.

זעהען זי, מיין מאן האלט זיך זייער יונג, ער זעהט אויס ווי א יונגערמאנטשיק פון 27 יאהר..

איך האב נישט געטארט האבען קיין קינדער, געגען דאקטוירים; אבער מיין מאן לאכט זיך אויס פון די קאליקע-דאקטוירים. ער זאגט, אז א פרוי מוז האבען קינדער. א פרוי איז ווי א בלום, וואס דארף איין מאל אין יאהר בליהען. ווען א בלום בליהט נישט איז דאס נישט קיין בלום. אזוי זאגט מיין מאן. און איך מוז זיך אונטערגעבען. וואס ארט עס מיין מאן, אז איך בין נישט קיין געזונטע? ... אייערע מענער! די פרוי איז ביי זיי א שפילכעל! ווען זיי וואלטען בעדארפט אליין מיטמאכען ווי די פרויען, וואלטען זיי אנדערש געהאנדעלט. זיי געהען זיך אויף פערזאמלונגען, אין טעאטערס, אין קאבארעטען, און די ווייבער זייערע ווערען פערשווארצט אין הויז ביי די טעפ מיט די ווינדעלעך, מיט די קינדער-קראנקהייטען: ציינדלעך, פאקען, מאזלען, מאנדלען, דיפטעריע, פיבער און וואס נישט? מען שלאפט נישט קיין נעכט, מען ווייגט זיך אויס די אויגען און דער מאן זיצט זיך אין א צוקערניע מיט גוטע ברודער און טרינקט קאווע, עסט משאסטעס און הערט שלאגער-מוזיק.

זענען זיי גרויסע העלדען! איהר זייט אויך אזוי? ניין? זייט איהר טאקע אנ'אויסנאהם. אזא מאן איז טאקע גוט צו האבען. זאגט מיר דעם אמת: איהר קושט אמאל אייער פרוי פאר פרעמדע מענשען אין די אויגען? יא, אט דאס געפעלט מיר! מיין מאן טוט עס קיינמאל נישט. ער שעהמט זיך, זאגט ער. דערווייל דענקען די בעקאנטע, אז מיין מאן האט מיך נישט ליב. און אפשר האבען זיי טאקע רעכט.

איך זאג אייך, אז ווען א פרוי געהט אראפ פון גלייכען וועג איז דאס דעם מאנ'ס שולד. ער דארף זיין ליבע נישט אוועקטראגען צו פרעמדע; אויב ער טוט עס, טוט די פרוי אויך דאס אייגענע. גיט זיך איבער צו אנדערע מענער וואס ווייזען איהר ארויס ליבע. א פרוי האט ליב ווען מען צערטעלט זי; ווען מען גיט זיך אפ מיט איהר; דאס איז איהר גרעסטער פערגעניגען. אויב זי קריגט עס נישט פון איהר אייגענעם מאן, זוכט זי דאס ביי א פרעמדען, און אויב זי קריגט עס ביי א פרעמדען, ווערט דער פרעמדער דער אייגענער און דער אייגענער ווערט דעמאלט דער פרעמדער. האב איך רעכט, צי ניין? יא, זאגט איהר? אויב אזוי וואלט איך אייך געוואלט האבען פאר א פריינד! איך האב ליב אזעלכע מענשען! ווען קענען מיר זיך זעהען נאך אמאל? לאזט מיר וויסען; ווארט מיך אן ביי מיינער א שכנ'טע. פערצייכענט זיך, זייט מוחל דעם טעלעפאן נומער: 58644 מאדאם לעווענסאן. בעט זי זאל אריינרופען די מאדאם לאקס. מיין נאמען איז לאקס. איך האף, אז מיר וועלען זיך זעהר שנעל בעקענען...

זי זוכט פאר איהר מאן א „פערטרעטערין" אין שלאף-צימער

אין ראוונע רעדט מען איצט פיל וועגען פאלגענדער סענסאציאנעלער געשיכטע, וואס איז זיך די טעג פערלאפען.

א יונגע אינטעליגענטע ווייבעל האט זיך געווענדעט צום ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט און געבעטען צושיקען איהר א יונגע דינסט.

אין א פאר טעג ארום איז צו דער ווייבעל געקומען א יונגע קריסטין וועלכע איז געשיקט געווארען דורכ'ן ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט.

אויספרעגענדיג זי אויף אייניגע זאכען און בעקומענדיג די געהעריגע תשובות, האט די ווירטין ערקלערט, אז דאס וואס די קאנדידאטין איז א פרוילין איז פאר איהר נישט קיין מעלה, ווייל זי בעדארף האבען אזא דינסט, וועלכע זאל איהר אויך פערטרעטען פאר'ן מאן... אלס פרוי, ווייל זי זעלבסט איז קראנק, און די דאקטוירים האבען איהר פערבאטען צו לעבען מיט'ן מאן...

די דינסט, דערהערענדיג אזא פארשלאג איז א בעליידיגטע אוועק פון דער ווירטין און דערצעהלט דעם בעאמטען פון ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט וועגען דעם, בעטענדיג אנ'אנדערען פלאץ.

שפעטער מיט א שעה איז דאס ווייבעל ווייטער געקומען אין אמט בעטען א דינסט.

דער בעאמטער האט זיך געמאכט נישט וויסענדיג און געפרעגט דער פרוי פארוואס זי האט נישט צוגענומען די צוגעשיקטע דינסט.

דאס ווייבעל האט דאן פאר'ן בעאמטען גאנץ אפענהערציג ארויסגעגעבען אין וואס פאר א דינסט זי נויטיגט זיך. ערקלערענדיג אז דאס איז פאר איהר פשוט א לעבענס-פראגע...

דער בעאמטער, א שטארק אויפגערעגטער פון אזא משונהדיגען פארשלאג, האט איהר באלד געהייסען פערלאזען די ביורא.

האט א פרוי רעכט צו אבזאגען זיך צו זיין א מוטער?

א מערקווירדיגער פראצעס

פון ניו-יארק מעלדעט מען:

אנ'אויסערגעוועהנליך מערקווירדיגער און אינטערעסאנטער פראצעס וועט פארקומען פאר דעם אפעלאציאנס-געריכט, וואס איז דאס העכסטע געריכט אין ניו יארק. עס האנדעלט זיך אין דער פראגע, צי א פרוי, ווען זי איז פערהייראט האט א רעכט זיך צו ענטזאגען צו ווערען מוטער. דער דאזיגער מערקווירדיגער פראצעס קומט גראדע פאר צווישען א יודיש פאר פאלק.

אלפרעד ה. קאהאן פון ניו-יארק האט אנגעקלאגט זיין פרוי, אז זי האט צושטערט דעם חתונה-אפמאך, די כתובה, דורך וועלכע זי האט זיך אונטערגענומען צו האבען קינדער.

דער פראצעס איז שוין פארגעקומען פאר אנ'ערשטער אינסטאנץ פון געריכט. די פרוי האט ערקלערט, אז זי ענטזאגט זיך צו האבען קינדער צוליב עקאנאמישע און פערזענליכע טעמים. ה' קאהאן האט געטענה'ט, אז אויב אזוי, דאן מוז מען דורך איהר האנדלונג בטל מאכען זייער הייראט, ווייל זי האט געמאכט זייער כתובה פאר א שווינדעל.

ה' קאהאן האט אויך ערקלערט, אז זיין פרוי האט זיך געלאזט מאכען אנ'אפעראציע, כדי זי זאל בלייבען קינדערלאז. ער האט אויך געבראכט עדות, אז נאך דער אפעראציע האט ער מיט דער פרוי נישט מעהר געוואלט לעבען צוזאמען און ער האט אויך נישט געלעבט מעהר צוזאמען מיט איהר.

דער ריכטער האט דאך ערקלערט, אז ה' קאהאן האט צוגעשטימט צו דער אפעראציע אויף זיין פרוי און פאלגליך האט ער צוגעשטימט צו מאכען פון דער כתובה א שווינדעל. ער האט די קלאגע פון מאן צוריקגעוויזען.

אט געגען דעם דאזיגען אורטייל האט ה' קאהאן אריינגעגעבען אנ'אפעלאציע. ער ערקלערט, אז דאס געריכט האט בעדארפט מאטיווירען פאר וואס זי וויזט צוריק זיין אנקלאגע און מען האט דאס נישט געטון.

דער אדוואקאט פון פרוי קאהאן וויזט צוריק די בעהויפטונג, אז זיין קליענטין האט געמאכט פון דער כתובה א שווינדעל, און ער ערקלערט אויך, אז עס איז נישטא קיין געזעץ אין ניו-יארקער שטאט, וואס זאל בעשטימען, אז מען זאל א הייראט בטל מאכען, ווען די פרוי בעשליסט צו בלייבען קינדערלאז.

דאס אפעלאציאנס-געריכט וועט איצט האבען צו ענטשיידען אט די מערקווירדיגע פראגע, צי א פערהייראטע פרוי מוז זיין א מוטער אדער נישט.

„געזעלשאפטליכע ידיעות"

עס איז דערשינען דער 2-טער נומער פון חודש-זשורנאל געווידמעט דער ענטוויקלונג און טעטיגקייט פון יודישע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס אין פוילען אונטער דער רעדאקציע פון מארק טורקאוו מיט פאלגענדען אינהאלט: אונזער פליכט — מארק טורקאוו; „אגרא-יוד" — ש. ביבער; דאס יודישע אקאדעמישע הויז אין ווארשא — ד"ר יצחק שיפער; צענטראלער יתומים-פערבאנד — א. גאלדין; כראניק, פרייע טריבונע, ביולעטין פון „אויפבוי און זעלבסטהילף", ביולעטין פון „חסד ואמת".

פוילישער טייל מיט ארטיקלען פון: פראפ. ד"ר משה שאר, לאווניק ד"ר ז. ביכאווסקי, פראפעס אדאלף טרוסקער, אינזש. אדאם טשערניאקאוו, ד"ר ל. וואולמאן, איגנאצי פליערבוים, ד"ר ז. שמיינקאלק און מ. טורקאוו.

ר. איזראעל.

אויף זינדיגע וועגען

(70) סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון לאדזער לעבען

— איך וואלט געבעטען מיך פערבונדען מיטן אויבער-קאמיסאר דאנסקי, האט ד"ר סאפיר געבעטען אין אויספארשונגס-אמט.

— האלא, דאס זענט איהר ה' קאמיסאר, דא רעדט דאקטאר סאפיר, איך האב געוואלט אז איהר זאלט קומען אין פאלאץ פון סאמועל גוטמאן. פריילין ראמא איז שוין פולשטענדיג געזונד און איך וויל זי אייך איבערגעבען אין אייער האנד, אזוי ווי איך האב אייך צוגעזאגט.

— גוט, ה' דאקטאר, איך דאנק אייך...

— אבער איהר זאלט וויסען, ה' קאמיסאר, אז איך האב פאר אייך צוגעגרייט א גרויסע איבערראשונג.

— איהר שפאסט ה' דאקטאר, דער ענין איז צו ערנסט, אז איהר זאלט זאגען וויצען, צי וועט אמאל די איבערראשונג נישט זיין אזעלכער, אז ראמא גוטמאן איז שוין בכלל אין לאדז נישטא.

— פאר וועמען האלט איהר מיך, ה' קאמיסאר, ביטע זיך, אז מיין טעטיגקייט אין לאדז ערלויבט מיר נישט אפילו צו מאכען אזעלכע השערות.

— ענטשולדיגט ה' דאקטאר, איך האב נישט געמיינט אזוי שלעכט, ווי איהר נעהמט דאס אן. מיך האט נאר פעראינטריגירט די איבערראשונג, וועלכע איהר האט צוגעגרייט, איבעריגענס געפעלט מיר עפעס נישט די פרעהליכקייט מיט וועלכער איהר טעלעפאנירט מיר, אז איך זאל קומען ארעסטירען דאס פריילין גוטמאן. ווי איך בין איבערצייגט איז זי דאך אייער ליבלינג.

— אזוי איז עס, פאניע קאמיסאזשו, און דאך...

— און דאך בין איך שוין איבערצייגט, אז איהר זענט דער זיגער. איך בין אנ'אלטער פראקטיקאנט און קען מיך אויף די דאזיגע זאכען און איבריגענס בין איך די לעצטע צייטען געווען און דער מיינונג, אז ראמא איז אומשולדיג, אבער דאס איז דאך נישט קיין געשפרעך דורכ'ן טעלעפאן. איך מוז האנדלען לויט די פארשריפטען און טון מיין זאך, אין צעהן מינוט ארום בין איך ביי גוטמאנען אין פאלאץ.

— אויף ווידערזעהען ה' קאמיסאר, האט דאקטאר סאפיר זיך ווייטער געוויצעלט.

דאקטאר סאפיר האט זיך פשוט נישט געקענט בעהערשען פאר שמחה, ער האט ארומגעטאנצט איבער'ן צימער, ווי א קליינער שטיפער, זיין קליינע הויקערדיגע פיגור האט זיך אזוי ווי אויסגעגליכען, זיין מיאוס פנים איז ווי שעהנער געווארען.

— נו, איז דען דאס בכלל מעגליך געווען, האט דער דאקטאר צו זיך גערעדט, ווי אזוי האבען די דאזיגע בהמות געקענט אפילו אויפ'ן שכל דערלאזען אזא אונזין, אזא קאמפראמיטירענדע נארישקייט.

דער דאקטאר האט זיך איצט געכאפט, אז זיינע פרייד-אויסדריקען זענען איצט נישט אויפ'ן ארט, אז פאר איהם זיצט אנ'אומגליקליכע אלטע פרוי, וועלכע האט פערלוירען איהר איינציגען זוהן, איהר איינציג קינד, אז פאר איהר אין די אויגען דארף ער נישט ארויסווייזען אזא גרויסע שמחה.

— ענטשולדיגט פרוי נאטאנסאן. ענטשולדיגט מיר, וואס איך האב זיך אזוי פערגעסען, אבער איהר דארפט מיך פערשטעהען, איהר זענט דאך אנ'אינטעליגענטע פרוי, די ידיעה, וואס איהר האט געבראכט האט מיך אזוי איבערראשט, אז איך בין פשוט אויף א מינוט פון זינען אראפ.

די אלטיטשקע האט זיך געווישט די טרעהרען, וועלכע זענען איהר אהן אויפהער געפלאסען פון די אויגען, זי אליין האט אויך נישט געוואוסט, צוליב וואס זי וויינט, צי צוליב דעם טויט פון איהר געליבטען זוהן, צי פון פרייד, וואס זי ראטעוועט אין דעם אויגענבליק דאס לעבען פון א מענשען.

אין דעם אויגענבליק זענען אין צימער אריינגעקומען דער קאמיסאר דאנסקי, זיין געהילף לערוואראוויטש און נאך צוויי פאליציי-בעאמטע.

גוט מארגען ה' דאקטאר, אט זעהט איהר בין איך דא.

— גוט מארגען ה' קאמיסאר.

— דאנסקי האט איצט בעמערקט די אלטע פרוי.

— אויב איך האב נישט קיין טעות, האט ער זיך אנגערופען איז דאס פרוי נאטאליא נאטאנסאן, די מוטער פון דעם ערמארדעטען ראפאל נאטאנסאן.

— אזוי איז עס, האט אנשטאט דער אלטער געענטפערט דער דאקטאר סאפיר און דאס איז די איבערראשונג, וועלכע איך האב פאר אייך צוגעגרייט.

— איך בין זעהר נייגעריג וועגען וואס עס האנדעלט זיך.

— איידער איך וועל אייך זאגען וועגען דעם, וויל איך מיך אייך עפעס פרעגען.

— ביטע, איך בין אייך גרייט צו דינען, הער דאקטאר.

— זאגט מיר, ווי אזוי קען מען, אדער בעסער געזאגט, ווי אזוי מעג מען ווארפען מיט א מענשענס כבוד, ווי אזוי מעג מען טרעטען מיט שמוציגע פיס אויף דעם מענשענס עהרע און נשמה.

— איך פערשטעה אייך נישט, ה' דאקטאר, דריקט אייך אויס קלארער.

— ענטשולדיגט מיר, ה' קאמיסאר, וואס איך פרעג אייך, איך ווייס, אז מיר דארפען זיך נישט אריינמישען אין די ענינים פון דער העכערער מאכט, אבער מיר רעדען דאך צווישען זיך. דא זאגט מיר, ווי אזוי האט איהר ערלויבט, אז אלע צייטונגען זאלען זיין פול מיט אזא אונגעהויערער רויב-סענסאציע, אז ראמא גוטמאן האט דערהרג'עט דעם סטודענט ראפאל נאטאנסאן.

— אך, דאס מיינט איהר, דאס איז די שולד פון דער גרויסקייטס-מאניע פון פערשידענע מענשען, מעג דאס זיין אפילו אויספארשונגס-ריכטער, דאס איבריגע דארפט איהר דאך שוין אליין פערשטעהן.... אבער איצט דארפען מיר צוערשטען צו ערפילען אונזער פליכט, וואו איז פריילין ראמא גוטמאן.

— צי איז זי אייך איבערהויפט נויטיג?

זעלבסטפערשטענדליך, נאר זי קיין אנדערען דארפען מיר איצט נישט האבען.

— און נאכדעם, ווי איהר וועט איבערלייענען דעם דאזיגען בריף, האט דער דאקטאר געזאגט דערלאנגענדיג דעם קאמיסאר ראפאל נאטאנסאנס בריף.

דער קאמיסאר האט גענומען דעם בריף און איהם אויפמערקזאם איבערגעלייענט. נאכ'ן פערענדיגען דאס לייענען האט דער קאמיסאר געזאגט.

אמת, דער דאזיגער בריף ברענגט אריין אנ'איבערקעהרעניש אין אונזער גאנצער ארבייט, אבער....

— וואס אבער, האט סאפיר זיך געוואונדערט.

— דאס מוז אלץ קאנטראלירט ווערען.

— וואס אייגענטליך.

— קודם-כל, צי דאס איז די האנדשריפט פון ראפאל נאטאנסאן, ביז דעמאלט קען איך נאך קיין שום בעשלוס נישט ארויסטראגען.

— און דערווייל האט מיט שרעק געפרעגט דאקטאר סאפיר.

(המשך קומט)

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליטעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פעלט טריי אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע וואל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארן מיט מיינע באהאנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר

דאקטאר בראכורעטונג בעוואוינגען זיכער דעם שמערטסן און געפערליכקייטן ברוך. אויך פאר הויקערס לייטוננגען מיט הייל-גארטעטן און שפארטעטן פאר פערקרומטע פיס און פלאטס-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגס פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped

von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבאדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר באראנטש, פראפ. דר. י. מאַרישלער, פראפ. ד״ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזענליכע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם געעהרטען ספעציאל. ה׳ י. ראפאפארט, דיר. פון ארטאפעדישען אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראנט 2 שטאק, דריק איך אויס עפענטליך מיין העכסטע דאנקבארקייט פאר זיין אנלעגען מיר דעם ספעציעלן ארטאפעדישען הייל-גארטעט פון זיין מעטאדע, וועלכע האט מיך אויסגעהיילט גענצליך. ס׳האט מיר געראטהען צו פראגן דער רוקען צוליב׳ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין פעהיג צו דער ארבייט

Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

טיכטיגע אינקאסענטען

געגען קויציע

קענען זיך מעלדען אין „לינת הצדק״, צעגעלניאנא 17 (פריהער 53) צווישען 8 און 9 אווענד

נייע מעלדונגען!

הויזבעזיצער! איך נעהם אן צו פיהרן הייזער אלס פערוואלטער און אדמיניסטראטאר ווי אויך צו פיהרען מעלדונגען לויט די נייע פעראָרדנונג אויף מיינע אייגענע פעראנטווארטליכקייט. אויך קען איך ערלעדיגען פאר׳ן הויז אלע אנדערע זאכען אין אלע אמטען.

ביטע זיך צו ווענדען צו מיר!

ג. גרינבוים קאנסטאנטינער 46

לינקע אפיצינע, 1-טער שטאק.

טוך- און קארט-לאגער

Sz. MAROKO

לאדז, נאוואמיעסקא 2,

פראנט, 1-טער שטאק, טעל. 159-48

עמפפעהלט צום פריהלינג- און זומער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע און בעסטע דאמען- און הערען-שטאפען.

Dr. Z. RAKOWSKI

פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

ZACHETA

קינא-טעאטער

26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג!

גרויסער פראכטפולער פראגראם!

א.ג. „די אייזערנע סטאפע״

א בילד פון זעלנערישען לעבען אויפ׳ן פראנט. אויסערגעוועהנל. העלדישקייט פון דעם הונד REX אין די הויפט-ראלען:

RALPH FORBES, MARCELINA DAY

צווייטער פראגראם:

„די פערבאטענע שעה׳ן״

א דראמע פון קעניגליכען לעבען.—אין די הויפט-ראלען:

Ramon Novarro, Reneé Andoreé

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

ZWOZKI

Wagonowo — Półwagonowo

w mieście i poza miastem

AUTO-TRANSPORT

11 Listopada 112 tel. 184-70

DR. MED. H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה׳ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו״ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער וואַרטע-זאל.

Dr. med. H. Karaś

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

זגערזשער 16

נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אווענד.

Doktór KLINGER

ספעציאל-ארצט פאר וועגערישע, הויט- און האר-קראנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אווענד און פון 1—2 נ״מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62״

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

וושעזשינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	11½—12½
ד״ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 ,5-6½
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד״ר ביבערגאל הויט און וועגער. קר.	11½—12½
ד״ר שפירגעלה נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד״ר זאלצוואסער כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד״ר שטערלאווסקי פרויען- און געבורטס-הילף	12½—1½

רענטגען-שטראהלען: שטארק-שטערונגען ווי שטעלען א. א. ווי קעטען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זונען-באשטראהל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויך פערלאנג ווינטער און שטאט. אין לאבאראטאריום ווערט אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט.

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציינער, קארענען, פלאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

DR. MED. Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה.,

נעמט אן פון 8 — 10 פריה, פון 12 — 2 נאכמ. און פון 6 ביז 8.30 אוו. זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.

פיעטריקאווער 10

נעמט אן אין לעטשניצע סאניטאס Śródmiejska 8 פון 2 ביז 3 נאכמ.

Zaginione zostały

2 kwity kaucyjne z Elektrowni Łódzkiej za Nr. 31709 i 64714

Uczciwy znalazca zechce takowe zwrócić do **H. Grynberga** Kilińskiego 34

אבראטאוויטש ראבאדאווי,

אדוואלאניעס, זעזאניעס,

שרייבט אמבעסטען די יוריסטען-ביורא

ביים יודישען אינוואלידן-פאראיין

פולנאצנא 29, טעל 191-78

א ווילליע

אין פאדעמביע, פרייז-ווירדיג צו פערקויפען. צו ערפאהרען א גאנצען טאג ביי ווינאקור, זאוואדזקא 16a. 2472

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 134—72

נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון 7½—9 אווענד.

יעדער איינציגער מעבעל

האט זיך אי. בערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או״וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך

אז תשכב בטח ושנת כי הלך בתום

ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם וואלט נאר קומען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ׳ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס׳ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, ווענען דירות אין אוושאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערן ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

[illegible]

ווערבעריך כירורגישע קליניק

„SANATO“

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזע פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אפטיילונג פון ד״ר מעד. י. קראוש עמפפאנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

כירורגישע אפטיילונג פון ד״ר מעד. מ. קאנטאר עמפפאנגס-שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

DR. MED. L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעהמט אן פון 4—7 אווענד.

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

רענטגען-אינסטיטוט און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגערזשער 17, טעל. 116-33

ד״ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 1—2

ד״ר וויטנבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7

ד״ר יוסטמאן נערוועון-קראנקה. פון 12—2

ד״ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6

ד״ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11½—1

ד״ר קאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6

ד״ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערן-קר פון 10—11, 2—3 און פון 6—7

ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5

ד״ר רושאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2

נ. ראזעס צאהן-ארצט פון 9—1

א. גראדזענשיק צאהן-ארצט פון 3—7

צאהן-טעכניק, בעהאנדלונג, קאראנען, פלאמבען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייטן פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע.

אלע מעגליכע אנאליזען.

אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין).

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיטען איז שטאט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט לאבאראטאריום.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — — פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג. — בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען צ׳הויז. אויפ׳ן אדרעס 8 — 8 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל. פאר׳ן איינמאל אין טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג ניט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ביטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט—24 גר. אין הינטער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . 4 60
נאכ׳ן טעקסט—12 . . . . 8 18
פאר א מילימעטער-שורה: גרעסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brenstowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Centralna [illegible] druk. [illegible] [illegible] 21.